

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

INNIHALD

PARTUR I	5
FRAMLØGA LØGMANS	5
PARTUR II	13
STJÓRNAR- OG UTTANRÍKISMÁL	13
SJÁLVSTÝRISMÁL.....	13
SAMSKIPAN AT VERA UPPI Í ALTJÓÐ A SAMSTARVI.....	13
TRYGDAR- OG VERJUMÁL	14
LØGMANSFUNDIR	14
EINSKILJINGAR.....	14
EFTIRLØNIR	14
NORÐURBRYGGJAN	15
UTTANRÍKISHANDIL.....	15
MENNINGARHJÁLP.....	15
HAVRÆTTAR- OG MARKNAMÁL.....	15
SAMSTARV VIÐ GRANNAR OKKARA	16
BÚSKAPARMÁL	16
BRUTTÓTJÓÐ ARÚRTØKA.....	17
FÓLKATAL.....	17
LØNGJALDINGAR	17
INNFLUTNINGUR.....	18
ÚTFLUTNINGUR.....	18
HANDILSJAVNI.....	18
UTTANLANDSSKULD.....	19
LANDSKASSIN	19
YVIRTØKUR Á MÁLSØKJUNUM HJÁ FÍGGJARMÁLARÁÐNUM.....	19
LØGMÁL	19
FØROYSKA GRUNDLÓGARARBEIÐIÐ	20
YVIRTØKUR Á MÁLSØKJUNUM HJÁ LØGMÁLARÁÐNUM.....	20
VÁPNALÓGIN.....	21
TINGLÝSINGIN.....	21
NORÐURLANDAMÁL	21
KOMMUNUMÁL	22
LANDSFÓLKAYVIRLITIÐ	22
FISKIVINNUMÁL	22
FISKISKAPURIN Á FØROYSKU LANDLEIÐUNUM	23
FISKISKAPUR UTTAN FYRI FØROYSKU LANDLEIÐIRNAR OG MILLUMTJÓÐASAMSTARV.....	23
FISKIVINNUSAMRÁÐINGAR.....	23
HVALAMÁL.....	24
FISKIVEIÐIEFTIRLIT	24
YVIRTØKUR Á MÁLSØKJUNUM HJÁ FISKIMÁLARÁÐNUM	24
TILBÚGVING	25
SJÓVINNUMÁL	25
SKIPAEFTIRLITIÐ	25

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

VINNUMÁL.....	26
YVIRTØKUR Á MÁLSØKJUNUM HJÁ VINNUMÁLARÁÐ NUM	26
VINNUFRAML.....	26
KAPPINGARLÓ G.....	26
ÁRSROKNSKAPAR- OG PARTAFELAGSLÓ GARØKIÐ	26
TRYGGING	26
ALIVINNAN	27
LANDBÚNAÐ UR.....	27
KT-VINNA.....	27
FERÐ AVINNA.....	27
FJARSKIFTI	28
FÓ LKA- OG FARMAFLUTNINGUR	28
ÍLØGUR Í INNKERVIÐ	28
POSTVERKIÐ	28
NÝGGJ FERÐ SLULÓ G.....	29
ARBEIÐ SMARKNAÐ UR	29
ALS.....	29
PARTUR Í TÍ AT BYGGJA UPP AFTUR ÍRAK	29
MENTAN, UNDIRVÍSING OG GRANSKING.....	29
YVIRTØKUR Á MÁLSØKJUNUM HJÁ MENTAMÁLARÁÐ NUM	30
MENTANARPOLITIKKUR	30
FÓ LKASKÚLIN OG FÓ LKAUPPLÝSING	31
MÍÐ NÁM OG VINNUSKÚLAR.....	31
HEILDARÆTLAN FYRI SKÚLABYGGING.....	32
HÆGRI LESTUR OG GRANSKING	32
FAMILJU- OG HEILSUMÁL.....	33
FYRIBYRGING	33
SJÚKRAHÚSVERKIÐ	33
SÁLARSJÚK.....	34
SERVIÐ GERÐ IN UTTANLANDS.....	34
GRANSKING.....	34
KOMMUNULÆKNASKIPANIN	34
SKÚLALÆKNASKIPANIN	35
SJÚKRAKASSARNIR	35
BÚSTAÐ ARMÁL	35
TILBÚGVINGIN.....	35
ALMANNAMÁL.....	36
ALMANNAVERKIÐ	36
BARNAVERNDARLÓ GIN	36
TILBOÐ TIL BØRN OG UNG	36
FORSORGARLÓ GIN	37
STUÐ ULSFÓ LKASKIPANIN FYRI VAKSIN	37
ØKISTERAPI	37
ELDRAØKIÐ	38
ÍLØGUSTUÐ UL TIL ELDRABÝLI	38
ÁR TEIRRA BREKAÐ U.....	38
LÓ GGÁVUARBEIÐ I SUM HEILD.....	38
JAVNSTØÐ UMÁL	38

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

OLJUMÁL	39
ORKUMÁL	39
UMHVØRVISMÁL.....	39
KYOTOSÁTTMÁLIN	40
YVIRTØKUR Á MÁLSØKINUM HJÁ OLJUMÁLARÁÐ NUM.....	40
BYGGI- OG BÝARSKIPANARMÁL	41
ÚTOYGGJAMÁL.....	41
PARTUR III	43
LØGLISTI	43
LØGMANSSKRIVSTOVAN	43
FÍGGJARMÁLRAÐ ID	44
LØGMÁLARÁÐ ID	45
FISKIMÁLARÁÐ ID	46
VINNUMÁLARÁÐ ID	47
MENTAMÁLARÁÐ ID	48
FAMILJU- OG HEILSUMÁLARÁÐ ID	50
ALMANNAMÁLARÁÐ ID	52
OLJUMÁLARÁÐ ID	52

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

PARTUR I

Framløga løgmans

Harra formaður,

Fremsta mál Landsstýrisins er framvegis at skapa karmar um eitt sjálvbjargiðsamfelag, so at fólkiðuttan fíggjarligar og umsitingarligar bindingar kann taka avgerð um framtíðarstöðu Føroya.

Í hesum liggur eisini tað at í Føroyum skal verða gott at búgva. Vit skulu hava arbeiði til allar hendur og eitt trygt vælferðarsamfelag. Til hetta krevst gott politiskt hegni og samstarv, so at vit kunnu standa saman um týðningarmiklar avgerðir og tiltøk, ið skulu til fyri at tryggja okkum ímóti hóttafalli, hóast búskaparlig sveiggj koma.

Landsstýrið má geva vinnuni stöðugar og stimbrandi karmar at virka í, so hon verður kappingarfør og mennist, so vit fáa fleiri bein at standa á.

Fólkaræði og rættartrygd skulu verða í háseti, og almenna fyrisitingin skal ganga undan, tá ið ræður um gjøgnumskygni og virkni.

****

Síðan farið var undir endurskoðaðu tilgongdina um sjálvstýri Føroya fólks, hevur Landsstýrið arbeitt miðvíst at fáa burtur allar forðingar til tess at røkka hesum máli.

Sjøtil varð av álvara settur á hetta arbeiðið nú ið danski forsætisráðharrin og eg herfyri samdust um meginreglurnar fyri einum uppskoti til yvirtøkulóg, ið skal verða lögð fyri Løgtingið og Fólkatíngið hesi tingsetuni viðgildiskomu á ólavsøku í 2004.

Við hesi yvirtøkulóg og heimastýrslógini kunnu vit taka yvir øll málsøki undantikin tey, ið knýta seg beinleiðs at fullveldinum. Hini málsøkini koma undir føroyskt ræði, tá ið yvirtøkulógin fær gildi, ella tá ið føroyski myndugleikin avgerðtað.

Tá ið yvirtøkulógin er komin í gildi, stendur tað til føroyska myndugleikan at gera av, hvussu skjót sjálvstýristilgongdin skal verða.

Fyrireikað verður at taka yvir øll øki - lögreglu, rættarskipan, revsirætt, útlendingarætt, fíggjarrætt, persóns-, familju- og arvarætt, tilbúgvng, fólkakirkju og flogferðslu.

At smíða grundlóg er eisini liður í sjálvstýristilgongdini. Í nýggju lógini um grundlógarnevnd er ásett, at nevndin skal lata Landsstýrinum álit og uppskot til grundlóg í seinasta lagi 25. april í 2005. Tá hava Føroya fólk, kommunur og áhugabólkar havt høvi at ummæla arbeiðið hjá grundlógarnevndini.

****

Stóri búskaparvøksturin seinastu árin er nú steðgaður á. Í ár verður vøksturin í bruttotjóðarúrtøkuni væntandi umleið 3,6%. Í fjør var vøksturin 9,5%. Eins og í fjør

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

væntast avlop á handilsvanum, tá skip ikki eru tald uppi. Avlopið verður tó væl minni enn í fjør.

Inntøkur landskassans higartil í ár eru nakað minni enn somu tíð í fjør. Minni virksemini, arbeiðsteigur og skattalættin eru orsakir til, at inntøkur landskassans eru lækkaðar.

Skuld landskassans er nú 4,25 mia. kr. Av teimum eru umleið 400 mió. kr. skuld í Føroyum, og hinar eru skuld til danska ríkið Nettoáogn føroyinga uttanlands verður mett til umleið 4 mia. kr.

Hóast búskapurin veksur ikki eins nógv og undanfarin ár, veksur fólkatálið og verður fólkatálið í Føroyum mett til um 48.400 viðárslok.

****

Í árunum við stórum búskaparvøkstri hava vit havt góðan fiskiskap, methøgar prísir, og alt lagað seg við góðum úrslitum fyri so at siga allar vinnugreinir.

Hetta hevð við sær, at vinnan leit á vaksandi vinnuvirksemi eftir kreppuna. Úrslit av hesum siggjast aftur í samfelagnum. Vinnulívið er munandi konsolidera, og vit hava eisini fingið nýggj rakstartól og skip.

Nýggj Norrøna er komin til landið- eitt risatak, ið er allari ferðavinnuni í Norðuratlanshavi at gagni. Og nú um dagarnar kom nýggj Skálaberg, størsta og mest nýmótans skip av sínum slag. Eisini eru fleiri skip skift út og umbygd í okkara heimliga flota.

Hetta eru ábendingar um, at okkara vinna lítur á framtíðna, og tað haldi eg er gott tekin.

Minni búskaparvøxtur og soleiðs minni keypiorka í okkara marknaðarlondum, størri útboð enn eftirspurningur m.a. á rækjum og laks og fallandi marknaðarprísir sum heild, gera, at vit hava minni lønsemi í okkara útflutningsvinnu nú.

Fyri rækjuflotan og alivinnuna er hetta eitt álvarsligt bakkast. Landsstýrið royndir tí at skapa so góðar karmar um vinnuna sum gjørligt, men beinleiðs at stuðla vinnuni kemur ikki upp á tal.

Afturgongdin hevur við sær, at nakrar vinnufyrirtekur hóra ikki undan og mugu gevast.

Vit eiga at vera takksom fyri, at vit eiga fólk, ið hava dirvi og áræði at bera vinnuna fram, hóast bakkøst koma. Vit kunnu sanna orðni hjá skaldinum:

*Teir ungu garparnir vinna sær gull
og vita til fulnar, um teir falla frá,
so eru teir aðir, ið herja á.
Av vestri blásur byrur yvir báru.*

****

Atgongd fyri útlendskan kapital og at pantseta loyvi eru týðningarmiklir tættir, ið Landsstýrið skal taka støðu til í næstum.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Hesir spurningar eru nú vorðir ógvuliga áleikandi fyri alivinnuna, og upprit hesum viðvíkjandi verður nú fyrireikaðat leggja til politiska viðgerð

Annar týðningarmikil táttur er at einskilja alment virksemini. Landsstýrið hevur sum mál at einskilja fyrirkur landsins, sum virka í kappingarkendum vinnugreinum, varliga og gjøgnumskygt. Henda tilgongd er nú komin so mikið áleiðs, at leistur fyri politisku viðgerðna er fastlagdur, og uppskot til leiðreglur at einskilja fyrirkur landsins er gjørt.

****

Jarðarviðurskifti og landbúnaður eru mál, sum í mong ár hava verið torfør at loysa. Landsstýrið legð í seinastu tingsetu uppskot fyri Løgtingið til løgtingslóg um búnaðargrunn og um landsjørð Uppskotini komu ikki aftur úr vinnunevndini og fullu tí burtur.

Hesi verða nú lögð aftur fyri Løgtingið Hetta fer vónandi at gera karmarnar hjá landbúnaðinum at virka í betri og somuleiðs at loysa skuldarspurningin hjá festarunum.

Enn er óvist, hvønn týðning oljuvinnan fer at fáa. Í lötuni verður fjórð oljubrunnurin á føroyska landgrunninum boraður.

****

Á arbeiðsmaknaðarøkinum verður arbeitt við fleiri dagføringum og nýggjum tiltøkum. Arbeitt verður m.a. við at endurskoða lóg um barnsbúnaðarskipan og lóg um starvsmenn. Harafturat er lóg um fastan gerðarrætt og semingsmenn nú til politiska viðgerð og verður síðan lögð fyri Løgtingið

Hyggja vit at Arbeiðsloysisskipanini, so er ivi um heimildirnar hjá stýrinum at áseta ALS-gjaldið Arbeiðsbólkur er farin at greiða henda spurning og at endurskoða lógargrundarlagið sum heild.

****

Næsta ár verður møguligt at loyva kapping í postvirkseminum. Landsstýrið fer at fylgja hesari gongd viðáhuga, tí kapping vísir seg at geva betri og bíligari tænastrur fyri borgaran. Hetta hava vit longu sæð á fjarskiftisøkinum.

Postverk Føroya fer samstundis at bøta um tænastruna við at hava longri avgreiðslutíðir og fleiri avgreiðslustøð Borgarin fær tá møguleika at avgreiða nógv ørindi á sama staði.

Sáttmálar eru gjørdir fyri so at siga alla koyringina hjá Bygdaleiðum, og ferðflutningurin er lagdur í trygga legu. Arbeitt verður framhaldandi við at spara uttan at tænastran lækkar stórvegis.

Týðningarmiklar broytingar verða framdar á samferðluøkinum. Størstu iløgurnar eru tær í nýggja Smyril og í Norðbyatunnilin. Í ár er jattan sett av til at stuða ilögur í innkervið á útoyggjum, so at útoyggjarnar eisini kunnu vera við í menningini og nútímansgerðni á samferðlu- og samskiftisøkinum.

Útbygging av flogvøllinum í Vágum er bráneyðug. Eftir at hesin spurningur er viðgjørdur fleiri ferðir við danskar myndugleikar, kann staðfestast, at danir fara ikki at gjalda fyri hesa útbygging.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Málið má tí loysast á annan hátt. Vit eiga at taka yvir flogvøllin og skipa hann í alment partafelag. Hetta eigur at vera gjørt á sama hátt sum p/f Vágatunnilin. Arbeiðsbólkur at fyrireika málið verður settur í næstum.

****

Á heilsuøkinum hevur stóra menningin í tøkni viðsær, at viðgerðarmøguleikarnir eru nógv fleiri enn fyri bara fáum árum síðan.

At møguleikarnir gerast fleiri, skapar tørv á læknum og heilsustarvsfólkum, og trot á heilsustarvsfólki merkist bæði á sjúkrahúsunum og í primera heilsuøkinum.

Tað er framvegis trot á kommunulæknum, og í fjør vórðu stig tikin til, at læknar skulu kunna útbúgva seg til kommunulækna í Føroyum. Ætlanin er at skipa tvey kommunulæknastørv afturat í høvuðstaðarøkinum, og arbeitt verður við eini varandi loysn á stóru trupulleikunum viðvíkjandi kommunulæknum í Sandoyar læknadømi.

Í løtuni verður arbeitt við at gera samskipanina við virkseminum á teimum trimum sjúkrahúsunum betri. Samstundis verður kannað um serviðgerð, ið verða gjørdar uttanlands, kunnu verða gjørdar í Føroyum, og um tann viðgerð sum verður veitt á útlenskum sjúkrahúsum, kann verða skipað øðrvísi, so tað tæni sjúklinginum best.

Nú fer Landsstýrið at gera serlig fyriryrgjandi átøk á heilsuøkinum. Átøkini galda serliga børn og ung, og tættirnir verða kostur, rørsla, rúsevni og harðskapur.

Á heilsuøkinum er somuleiðs ætlanin at víðka heilsuhjálparaútbúgvingina á Tvøroyri.

Arbeitt verður við at gera eina nýggja skúlalæknaskipan, sum verður lögð fyri Løgtingið í hesi tingsetu. Ætlanin er, at skúlalæknin skal fara í allar skúlar og veita fyriryrgjandi heilsuarbeið viðkanningum, ráðgeving og verkætlanum.

****

Spurningur verður ofta settur viðvíkjandi okkara bústaðarviðurskiftum og bústaðarmynstri. Landsstýrið hevur nú fingið álit um øðrvísi bústaðarbygging, har m.a. verður mælt til at fara undir at byggja lutaibúðir. Neyðuga lógargrundarlagið verður nú fyrireikað Eisini er ætlanin at umskipa Húsálansgrunnurin.

****

Vit eiga at skapa karmar um eitt liðligt samfelag, sum hevur sterkan samleika og skjótt kann laga seg til tað nýggja, og har allir borgarar hava møguleikan at vinna sær góðan kunneleika og førleika. Ein tilvitaður mentanarpolitikkur hevur týdning í hesum samanhang.

Á teimum økjum, har undangongufólk og felagsskapir hava tikið stigið út í heim sum javnbjóðs partur í altjóðsamfelagnum, hava vit ment okkum almikið og fingið góð úrslit. Tað hevur verið til frimunar fyri alt samfelagið.

Dømi um hetta eru fót bóltlandsliðið ítróttafólkini hjá ÍSB, tónleikarar, myndlistafólk og granskarar.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

****

Arbeitt verður við at orða yvirskipaðan mentanarpolitikk og ítróttapolitikk, samstundis sum bøtt verður um frítíðarundirvísing og musikkskúla. Arbeitt verður eisini við nýggjari fornminnalóg og nýggjari kringvarpslóg.

Okkara skúlaskipan er nógv tillagað skipanum uttaneftir. Nú skal undirvísingarskipanin verða gjørd so, at hon meira enn fyrr byggir á okkara egna samfelag.

Landsstýrið er samt um at raðfesta iløgur í skúlabýgging, og innan skúlagátt verða ábøtur støðugt gjørdar.

Í fólkaskúlanum verður arbeitt við ætlan, sum leggur serligan dent á byrjanarundirvísing, næmingar við serligum tørv, samstarv og ábyrgd hjá øllum pørtum í skúlanum, trivnaði í fólkaskúlanum og næmingar, ið hava atferðartrupulleikar.

Harumframt er ætlanin at gera skipan, har øll fáa atgongd til útbúgving eftir fólkaskúla. Til dømis er ætlanin at gera yrkisskeiðni betri. Nevnd hevur gjørt uppskot til lóg um yrkisskeið til fólk í vinnu. Einstøku yrkisskeiðni kunnu liggja bæði á útbúgvingarstøðum og á arbeiðsplássum.

Í fjør var nýggj yrkisútbúgving sett á stovn í fiskavirking og aling, og arbeiðið at endurskoða lærara- og pedagogútbúgvingarnar er somuleiðis farið í gongd.

****

Landsstýrið arbeiðir framhaldandi í neyvum samstarvi við kommunurnar at fremja eitt greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur. Figgjarliga ábyrgdin skal fylgja avgerðarrættinum, og uppgávnar verða loystar so nær borgarunum, sum tilber.

Landsstýrið er farið undir at endurskoða og umskipa almannaverkið Ein av aðaltáttunum verður at skipa tilboðni til brúkarar í nærumhvørvinum. Ætlanin er, at bæði nýggja barnaverndarlóg og alt eldraøkið verða skipað undir fullum kommunalum ræði.

Endamálið hjá stuðulsfólkaskipanini er at veita rørlutarnaðum ella teimum við avmarkaðum sálarligum førleika stuðul. Stuðulsfólkaskipanin er dagførd, og nýggj barnaverndarlóg er búgvin at leggja fyri Løgtingið.

Harumframt verður arbeitt við at gera forsoðarlógina einfaldari og at gera nýtt samdøgurðilboð til børn við sosialum trupulleikum.

Fólkum, sum onkursvegna tørvar uppvenjing ella røkt eftir skaða ella sjúkralegu, stendur í boði um stutta tíð at fáa vegleiðing og hjálp frá fakfólki á staðnum. Ætlanin er at seta økisterapeutar, sum kunnu veita hesa tænastu til vaksin, ið antin búgva heima ella á eldrasambýlum. Hetta tilboð verður skipað undir heimarøktini í neyvum samstarvi við økisleiðslurnar kring landið.

Saman við kommununum verður eisini virkað fyri at gera bústaðarumstøðurnar betri hjá eldri við at veita stuðul at byggja eldrabýi. Næstu trý árini verður játtan á figgjarlógini til endamálið og fer hetta at bøta um stóra bústaðartørvin.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Eitt annað mál, sum hevur staðið á skránni í fleiri ár, er spurningurin um eftirlønir og pensjónir. Eg havi nú tikið stig til at samskipa hetta mál og fari nú at seta nevnd at arbeiða við at lýsa karmarnar um nýggja eftirlønir- og pensjónsskipan. Hetta málið snýr seg um at skapa góða og tryggja framtíð fyri allar føroyingar. Væntast má, at arbeiðið gerst drúgt.

****

Árið í ár er skírt at vera ár teirra brekaðu, - eitt samfelag fyri øll - har atkoma er aðalmálið Føroyar eru eitt av mongum londum, sum hava viðurskifti teirra brekaðu á dagsskránni. Tiltøk, sum hava almennan áhuga, kunnu fáa fíggjarligan stuðul. Ein 10 ára ætlan verður gjørd um, hvussu almennu myndugleikarnir skulu arbeiða á hesum øki.

Fíggjarligi stuðulin til Meginfelag teirra brekaðu er hækkaður, og hetta fer at gera karmarnar hjá meginfelagnum betri.

Løgtingslóg um skúlatilboð til ung við breki er fyri stuttum samtykt, og farið er undir at fyrireika og seta á stovn fyrsta tilboðið Ung við breki fáa soleiðs betri møguleika at nema sær førleika til at greiða sínar dagligu uppgávur.

****

Frágreiðing um tilbúgvingarætlan Føroya er liðug og verður lögð fyri Løgtingið til aðalorðaskifti í næstum. Tilbúgvingarætlanir eru gjørdar fyri sjúkrahúsini, fyri læknavakt til tyrluna, og sjúkraliðeru skipaði øllum sýslum.

Fiskiveiðeftirlitið og bjargingartænastan eru gjørd nógv betri við fylgisveinaeftirlitið ið er sett í verk fyri øll føroysk skip yvir 15 tons og útlendsk skip. Fyri at bøta um trygdina er ætlanin at víðka hesa skipan so hvørt á øllum økjum.

****

Fleiri broytingar eru framdar í lógini um vinnuligan fiskiskap, og farið er undir miðvist at gjøgnumganga lógina tækniliga samsvarandi samtykt Løgtingsins. Høvuðsendamálið er at orða lógina greiðari, so at ongin ivi er um, hvussu hon skal verða fyriritin. Eisini er ætlanin at gera skipanina viðvíkjandi bátum undir 15 tons einfaldari.

Fiskidagaskipanin er saman við loyviskipanini og økis- og gýtingarfriðingum amboðið at stýra botnfiskaveiðuni undir Føroyum. Hildið verður fast um fiskidagaskipanina sum høvuðsamboð og málið er, at allir skipabólkar koma undir hesa skipan.

Umleið helmingurin av føroysku veiðni verður ikki fiskaður á føroysku landleiðni. Tey rættindini, ið føroyskir myndugleikar samráða seg til við onnur lond, hava tí alstóran týðning fyri inntøkugrundarlagið hjá fiskivinnuni.

Seinasta árið hevur verið ógvuliga trupult at fáa semjur millum strandalondini um at veiða uppsjóvarfiskasløg sum t.d. svartkjaft, makrel og sild. Hetta eru mál av ógvuliga stórum búskaparligum týðningi fyri Føroyar. Tað er tí avgerandi neyðugt, at Landsstýrið tekur ábyrgd sum fiskivinnutjóð so tað kann fáa ein leiðandi og skapandi leiklut í samráðingunum. Hetta er fyri at tryggja, at øll veiðan verður burðardygg í longdini, samstundis sum føroyingar fáa rættvísan part av øllum tilfeinginum.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Fyri tveimum árum síðan tók Landsstýrið stig til at skipa eitt forum til at umrøða felags áhugamál millum fiskivinnutjóðir í Norðratlantshavi. Endamálið við hesum tiltaki er, at umrøða havsins tilfeingi í víðasta týðningi, hvussu tað skal verða gagnnýtt. T.e. at fiskiskapur og vernd viðvíkjandi havumhvørvinum í Norðratlantshavi eru tvær tættir av somu sök. Næsta ráðstevna av hesum slagi verður í Hetlandi í heyst.

****

Landsstýrið samráðst eisini um handilssáttmálar, ið skulu skapa betri karmar um okkara útflutning.

Samráðingar hava verið við Ísland um ein sáttmála um fría vøru-, tænastu, kapital- og fólkaferðlu. Tá ið vit hava undirritað henda sáttmála, verða Føroyar og Ísland sami innmarknaður, og føroyski heimamarknaðurin verður seks ferðir størri enn nú.

Annað mál, sum leingi hevur verið á skránni, er at fáa í lag sáttmála við Russland. Hann skal geva føroyskum útflytarum somu kor á russiska marknaðnum sum íslenskir, norskir og ES útflytarar hava nú. Væntandi verður hesin sáttmáli undirritaður í heyst.

Vit arbeiða stóðugt við at gera handilssáttmála okkara við ES betri. Í løtuni er serstakliga talan um at fáa hægri tollfríar kvotur fyri pilkaðar rækjur og fyri fiskafóður, umframt føroyskan part á alevropiska upprunaøkinum.

Føroyski parturin í alevropiska upprunaøkinum sær út til endiliga at gerast veruleiki. Týðningurin av hesum fer at verða ómetaliga stórur fyri føroyskt vinnulív, serliga fiskaframleiðslu og fiskaútflutning.

****

Landsstýrið hevur sett sær fyri at hava ein virknari leiklut í trygdarmálum. Ikki minst við atliti at yvirtaka lögreglu, marknaeftirlit og tilbúgving.

Í hesum sambandi var eg fyri stuttum í Brüssel og skifti orðviðaðalskrivaran í NATO um ymisk viðurskifti viðvíkjandi NATO-málum. Eg gjørdi tá vart við at Føroyar í sjálvstýristilgongdini gerast virknari í trygdarpolitiskum samanhangi, og at Føroyar vilja hava gott samstarv við NATO.

At savna føroyingar um eina felagsstöðu til trygdarpolitisk viðurskifti hevur alstóran týðning. Eg fari tí í hesi tingsetu at leggja fram uppskot til samtyktar um føroyskan trygdarpolitikk.

****

Í desember í 2002 fingur vit atlimaskap í altjóða sjóferðslufelagsskapinum IMO. Atlimaskapurin gevur okkum møguleika til beinleiðis at ávirka at fyrireika altjóða sáttmálar og reglugerðir um trygd á sjónum.

Umhvørvisspurningar verða eisini meiri og meiri hildnir at viðvíkja altjóða viðurskiftum. Sáttmálar, sum verða gjørdir við útlond til tess at fyribygja dálking og tryggja eina fjølbroytta nátturu, vaksa stóðugt. Eisini her mugu vit hava virknan leiklut.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Í norðurlenskum samanhangi hava Føroyar søkt um at gerast sjálvstøðugur limur í Norðurlandaráðnum og Norðurlenska Ráðharraráðnum. Støðan nú er, at Føroyar eru limir gjøgnum danska limaskapin, og vit halda, at hetta er ikki virðilig støða. Føroyar fáa nógvan stuðul úr norðurlenska samstarvinum, men vit gjalda ikki okkara part fyri samstarvið. Fáa Føroyar sjálvstøðigan limaskap, fáa vit møguleika at samstarva á jøvnum føti viðhinar norðurlensku tjóðnar.

Sum liður í at fáa betri samstarv landanna millum havi eg boðað nývaldu politisku leiðarunum fyri Hetland, Orknoyggjar og Hebridurnar at vitja í Føroyum í heyst. Eisini eru umboð fyri Skotsku stjórnina boðin at vitja, nú Skotland aftur hevur fingið egið ting og egnu stjórn.

Í november letur Norðurbryggjan í Keypmannahavn upp. Umframt at verða nýggur bústaður hjá sendistovu Føroya í Danmark, verða skrivstovuhøli eisini til onnur endamál í vinnu, fyrisiting og mentan. Ferðaráð Føroya og íslenska ferðaráð fara at hava felagskunningarvirksemi í hesum nýggja portrinum til Útnorður.

****

Landsstýrið hevur sett sær stór og víðfevnd mál, men í samgonguskjalinum er eisini avtalað at búskaparligi munurin millum inntøkur og útreiðslur á figgjarlógini skal vaksa positivt á hvørjum ári.

Tí er semja í Landsstýrinum um, at rakstrarútreiðslur landskassans verða 1% lægri í 2004 enn í ár, eins og semja er um at gera samsvarandi lógarbroytingar og dagføra almennu umsitingina.

Skulu vit halda hesa avtalu samgongunnar - og tað skulu vit - verður neyðugt at gera tillagingar í almennu nýtsluni, so at útreiðslur landskassans verða lagaðar til inntøkurnar.

Hetta er fyrirtreytin fyri at røkka málinum um ein sjálvberandi búskap.

Vit kunnu vænta væl minni búskaparvøkstur næstu árinum, og tí vera krøvini til komandi figgjarlóg, at útreiðslurnar vaksa ikki meira enn inntøkurnar.

Harra formaður,

Hóast eg havi roynt at fáa breiða politiska undirtøku í málum, ið sum frálíður hava stóran týdning fyri samfelagið má ásannast, at hetta hevur ikki eydnast serliga væl. Eg havi helst mín part av skyldini, men staðfestast má, at politiska skipanin enn ikki er búgvin til eitt slíkt samstarv.

Taðer mín vón, at tíðin fer at arbeiða fyri hesum. Tí stórmál liggja fyri framman at loysa.

Eg vóni, at vit kunnu leggja til viks øll persónlig áhugamál og taktiskar politiskar neisir, fyri saman at fremja grundleggjandi löggávu, sum røkkur langt inn í framtíðina, landi og fólki okkara at gagni.

Viðhesum ynksi eg øllum eina góða tingsetu og eina góða ólavsøku.

PARTUR II

Stjórnar- og Uttanríkismál

Sjálvstýrismál

Síðan landsstýrið fór undir endurskoðaðu tilgongdina um sjálvstýri Føroya fólks, hevur løgmaður arbeitt miðvíst við at fáa burtur allar forðingar til tess at rækka hesum máli. Løgmaður og danski forsætisráðharrin settu av álvara sjøtil á arbeiðið tá ið teir í januar í 2002 samdust um grundarlagið undir hesi tilgongd.

Í juni mánað í ár vóru fyrireikingarnar á embætisstigi komnar so mikið áleiðs, at løgmaður og danski forsætisráðharrin samdust um meginreglurnar fyri einum uppskoti til yvirtøkulóg, ið skal leggjast fyri ávikavist Løgtingið og Fólkatíngið í hesi tingsetu við gildiskomu á ólavsøku í 2004.

Við hesi yvirtøkulóg og heimastýrslógini kunnu Føroyar yvirtaka øll málsøki, undantikin øki, sum hava beinleiðs viðføroyskt fullveldi at gera. Hini málsøkini koma undir føroyskt ræði, tá ið yvirtøkulógin fær gildi, ella tá ið føroyski myndugleikin avger tað.

Tá ið yvirtøkulógin er komin í gildi, stendur tað til føroyska myndugleikan at gera av ferðna á sjálvstýristilgongdini.

Løgmaður leggur stóran dent á, at yvirtøkurnar verða væl fyrireikaðar. Hann hevur tí skipað so fyri, at hvør landsstýrismaður sær fyrireikar yvirtøkurnar á sínum øki í samráðviðdanska ráðharran viðsomu málum. Til tess at tryggja at komið verður á mál, hevur løgmaður ásett neyva mannagongd fyri, hvussu hann fylgir við og samskipar yvirtøkurnar.

Støðan í einstøku yvirtøkumálunum í hesi frágreiðing verða lýstar undir einstøku málsøkjunum.

Samskipan at vera uppi í altjóða samstarvi

Danski forsætisráðharrin hevur mælt til, at lóg verður smíðað iðgevir Føroyum móguleika at umboða seg sjálvar í sambandi við onnur lond í øllum málum, sum beinleiðs viðvíkja føroyskum áhugamálum. Løgmaður tekur undir við hesum, og farið verður undir at fyrireika slíka lóg í heyst.

Arbeitt verður við at menna ein virknari føroyskan altjóða leiklut í ávísam týðandi stovnum og sáttmálum á fiskivinnuøkinum og viðvíkjandi havumhvørvinum.

Atlimaskapur Føroya í IMO er nýggj og spennandi avbjóðing fyri sjálvstøðigum samstarvi á altjóða stigi um sjóvinnumál og um at verja havumhvørvið. Atlimaskapurin í IMO kann verða fyrimynd í sambandi við føroyskan atlimaskap í øðrum ST-samanhangi, sum Matvøru- og Landbúnaðarfelagsskapur Sameindu Tjóða, FAO, og Útbúgvingar-, Vísinda- og Mentanarfelagsskapur Sameindu Tjóða, UNESCO.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Í Norðrhøvum er eitt kervi av felagsskapum fyri millumtjóðsamstarv um havtilfeingi og havumhvørvi. Samstarvið um havumhvørvisvernd í Norðrhøvum, OSPAR, krevur neyvari samskipan í Føroyum millum umhvørvismál og fiskivinnumál.

Í Jóhannesborg í fjør heyst vóru Føroyar á heimsráðstevnu Sameindu Tjóða um burðardyggja menning. Á hesi ráðstevnu varðsamtykt gjørd um stevnumiðfyri burðardyggja menning. Løgmannsskrivstovan hevur skipað ein bólk við umboðum úr ráðunum, Føroya Kommunufelagi og Kommunusamskipan Føroya, sum skal arbeiða við meginreglum og ásetingum um burðardyggja menning.

Trygdar- og verjumál

Í hesi tingsetu ætlar løgmaður at fáa eina viðgerð á Løgtingi um føroyskan trygdarpolitikk. Tinglimir hava víst áhuga fyri einum aðalorðskifti um trygdarpolitisk mál, og slíkt orðskifti kann gerast meira viðkomandi og ítøkiligt, um miðað verður eftir eini løgtingssamtykt. Tíðin er komin, at vit sjálvi taka størri ábyrgd á økinum og av tí eisini okkara part av skyldunum. Ágangur nú á døgum, serstakliga frá yvirgangi, hevur viðsær, at Føroyar eiga at hava virknari leiklut í trygdarmálum og ikki minst viðtaliti at fyrireikingum okkara at taka heim myndugleikan yvir lögreglu, marknaeftirliti og tilbúgvng.

Sum liður í einum virknari føroyskum leikluti í trygdarmálum var løgmaður í juni mánaði í Brússel og skifti orð við NATO-aðalskrivaran um ymisk viðurskifti viðvíkjandi NATO. Løgmaður gjørdi tá vart við at Føroyar í sjálvstýristilgongdini gerast virknari í trygdarpolitiskum samanhangi, og at Føroyar vilja hava gott samstarv við NATO.

Løgmannsfundir

Til tess at styrkja samskipanina við arbeiði landsstýrisins hevur løgmaður seinasta árið skipað fyri serstøkum fundum við landsstýrismenninar hvør sær. Endamálið við hesum fundum er at skifta orðum politiskar ætlanir og onnur viðurskifti á økinum og at umrøða tvørgangandi mál. Á henda hátt kann løgmaður støðugt fylgja við og verða kunnaður um ætlanir og politikkin á einstaka økinum, samstundis sum betri grundarlag verður fyri at tryggja ein heildarpolitikk.

Einskiljingar

Í eina tíð hevur verið arbeitt við at fyrireika at einskilja fyritøkur landsins, sum virka í kappingarkendum vinnugreinum. Til tess at tryggja undirtøku fyri arbeiðnum hevur løgmaður sett politiskan bólk mannaður við lögmanni og landsstýrismonnunum í ávikavist vinnumálum, figgjarmálum og lögmalum. Teirra vegna er ein embætisnevnd sett at fyrireika arbeiðið fyrisitingarlaga. Uppskot um leiðreglur um, hvussu mannagongdin skal verða, tá ið fyritøka hjá landinum verður einskild, er gjørd. Høvuðreglan er, at allar ætlanir at einskilja verða lagdar fyri Løgtingið til støðutakan. Er undirtøka fyri einum uppskoti at einskilja, verður arbeiðið framt samsvarandi leiðreglunum.

Eftirlønir

Løgmaður setti í fjør sjøtil á at samskipa arbeiðið at gera nýggja eftirlønar- og pensjónsskipan. Arbeiðsbólkur við umboðum frá arbeiðstakarum og arbeiðsgevarum, ið skal lýsa karmarnar um nýggja eftirlønar- og pensjónsskipan, er um at verða settur.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Hetta snýr seg um stórarbeið, sum væntandi verður drúgt. Tað er ógvuliga umráðandi, at rættilig gongd kemur á málið tí stórus misjavni er, hvussu fólk verða tryggjað í aldurdóminum. Tað er eisini týðningarmikið at uppskotið er so mikið væl gjøgnumarbeiðt hjá øllum pørtum, at stór semja er um at seta tað í verk. Tá ið arbeiðsbólkurin hevur handað lögmanni álitid og víðfevnd politisk undirtøka er fyri tí, fáa avvarðandi landsstýrismenn tað at nýta sum grundarlag, tá ið teir evna til lógaruppskot fyri sítt málsøki.

Norðurbryggjan

Í november í ár verður Norðurbryggjan formliga latin upp. Føroyski parturin verður umleið túsund fermetrar til støddar. Umframt at verða nýggur bústaður hjá sendistovu Føroya í Danmark, verða skrivstovuhøli til onnur endamál í vinnu, fyrisiting og mentan. Á Norðurbryggjuni verða eisini stór felagsøki, ið skulu verða nýtt til mentanartiltøk, ráðstevnur og framsýningar. Í húsinum verður matstova, kaffistova, veitsluhøli og móttøka viðkunningarvirkssemi um Føroyar, Ísland og Grønland.

Uttanríkishandil

Eitt av stóru málunum í farnu tingsetu var at fáa í lag neyvri samstarv við næsta granna okkara Ísland. Í hesum sambandi avráddu íslenski uttanríkisráðharrin og lögmaður at fara undir samráðingar um at fremja tey fyra frælsini fyri ávikavist vørur, tænastr, kapital og fólk í samvinnuni millum Føroyar og Ísland. Samráðingar á embætisstigi hava verið og stavváttar sáttmáli er til skjals. Sáttmálin er nú til politiska viðgerð í uttanlandsnevndini, og verður hann góðkendur, verður hann undirritaður av lögmanni og íslenska uttanríkisráðharranum og síðan lagdur til góðkenningar í Løgtinginum.

Annað stórmál á skránni er at fáa í lag sáttmála við Russland. Sáttmálin fer at geva føroyskum útflytarum somu kor á russiska marknaðinum, sum íslenskir, norskir og ES-útflytar hava. Málið liggur í russiska uttanríkisráðnum til endaliga politiska stóðtakan.

Støðugt verður virkað fyri at gera handilssáttmála okkara við ES betri. Í lötuni eru serstakliga trý áleikandi mál: størri tollfríar kvotur fyri pilkaðar rækjur og fyri fiskafóður, umframt at Føroyar verða í alevropiska upprunaøkinum. Føroyar gjørdust heilsufrøðligt mark hjá ES móti triðjalondum í 2000. Hetta hevði avleiðingar fyri samhandil Føroya við Ísland og Noreg. Av tí at Ísland og Noreg hava slíkar skipanir við ES, fór Løgmannsskrivstovan beinanvegin at kanna móguleikarnar fyri at loysa málið tøkniliga. Um jóltið varð málið loyst millum teir fyra partarnar við sínámillum yvirlýsingum millum Føroya og ávikavist Íslands og Noregs. Ísland hevur ikki tikið á seg landbúnaðarpartin av heilsufrøðliga samstarvinum í ES, og tí verður neyðugt at seta eina marknaeftirlitsstøð fyri hesar vørur úr Íslandi á stovn.

Meningarhjálp

Meningarhjálp er higartil latin fleiri verkætlanum. Føroyar veittu Afganistan slakar triggjar milliúnir krónur í neyðhjálp í fjør, eins og hjálp varð latin Rumenia. Føroyar hava í ár veitt Rumeniahjálpin 50.000 krónur, og 250.000 krónur verða latnar til at byggja upp Irak.

Havrættar- og marknamál

Løgtingið hevur samtykt at taka undir við at Danmark staðfestir Havrættarsáttmála Sameindu Tjóða frá 1982 at galda fyri Føroyar, og Fólkatingið samtykti stutt eftir at taka undir viðslíkari staðfesting. Danmark staðfestir væntandi Havrættarsáttmálan seinni í ár.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Semja varðgjörd við Ísland í 2002 um meginreglurnar fyri marknasáttmála, sum væntandi verður staðfestur í formligum líki í hesum ári.

Landgrunnurin uttan fyri 200 fjórðingamarkið verður róptur ytri landgrunnurin. Norðanvert markið er havbotnur og undirgrund, sum Føroyar, Ísland og Noreg hava áhuga í. Sunnanvert markið er havbotnur og undirgrund út á Hattonbankan og Rockallbankan, sum Føroyar, Ísland, Bretland og Írland kanna sær. Ó formligt samskipti er millum partarnar um hesar víðu leiðir.

Til tess at styrkja próvførsluna fyri krøvum okkara til ytra landgrunnin vantar okkum at gera fleiri vísindaligar kanningar viðvíkjandi jarðfrøð og øðrum. Vit eru í samstarvi við danskar myndugleikar farin undir at fyrireika slíkar kanningar, og fer kanningararbeiðið í ávísu førum helst at byrja longu í ár. Felags føroyskur danskur stýrisbólkur við Føroyum á odda er skipaður at standa fyri kanningunum kring Føroyar. Havrættarsáttmálin frá 1982 fer at verða týðningarmikil fyri krøv okkara til ytra landgrunnin.

Samstarv viðgrannar okkara

Seinastu árin hava stjórnarleiðararnir í útnorðuri møtt á toppfundum at umrøða víðurskipti av felags áhuga og týðningi og fyri at styrkja samstarvið landanna millum. Seinasti toppfundur var í fjør summar, tá ið íslenski forsætisráðharrin, grønlenski landsstýrisformaðurin og Føroya lögmaður møttust í Føroyum. Á sama hátt møtast danski forsætisráðharrin, grønlenski landsstýrisformaðurin og Føroya lögmaður eina ferðum árið á ríkisfundum at umrøða víðurskipti av felags áhuga.

Føroyar og Ísland hava leingi strongt á at fáa Norðurlond ikki bara at samstarva eystureftir og við ES, men eisini við okkara grannaøki fyri sunnan og vestan, tey eru Skotland, Hetland, Orknoyggjar, NýFundland og onnur kanadisk øki. Í 2001 setti landsstýrið sjøtil á við at stíla fyri norðuratlantsráðstevnu um havumhvørvi og á burðardyggam hátt at gagnýta havsins tilfeingi. Næsta ráðstevna av hesum slag verður í Hetlandi í oktober í ár. Tilgongdin fer vónandi at seta altjóðakíkan á norðuratlantsøkið og geva íblástur til at fremja ítøkiligar samstarvsætlanir um sjómørk.

Sum liður í at fáa betri samstarv landanna millum, hevur lögmaður boðð nývaldu politisku leiðarunum fyri Hetland, Orknoyggjar og Hebridurnar at vitja í Føroyum í heyst. Nú ið Skotland aftur hevur fingið egið ting og egna stjórn, gevur hetta okkum betri móguleikar fyri størri politiskum samstarvi við Skotland. Lögmaður hevur tí eisini boðð umboð fyri skotsku stjórnina at vitja í Føroyum.

Landsstýrið heldur tað somuleiðs vera týðningarmikið at styrkja beinleiðs samstarvið við næsta granna okkara Bretland, har ið fólkatalið er 60 mió., og sum er ein týðningarmikil marknaður fyri føroyskar vørur.

Búskaparmál

Føroyski búskapurin hevur seinastu árin verið í einum hákonjunkturi, sum hæsar av nú. Hákonjunktururin hevur tó ikki verið so stórur sum konjunktururin í 1980-árunum, tí ein stórur partur av vøkstrinum hevur stavað frá, at búskapurin hevur vunnið inn aftur tað sum hann ikki megnaði í búskaparkreppuni í 1990-árunum.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Ein avgerandi munur á støðuni nú og í 1980-árunum er eisini, at uttanlandsskuldin er burtur, at landskassaskuldin verður avdrigin, at veðhøldini eru nærum burtur, at íløgurnar nú eru í somu legu, sum í ídnaðarlondunum í Vesturheiminum, og at fiskivinnan ber seg uttan rakstrar- og íløgustuðul.

At hákonjunktururin hæsar av, sæst aftur við tað at drívmeigin í stóra vøkstrinum er minkað Nettotilflytingin er minkað og útflutningurin minkar meira enn innflutningurin. Eisini eru kreppa og vánalig útlit í þørtum av vinnuni. Stórir trupulleikar eru í alivinnuni, og í lötuni eru útlitini vánalig, soleiðs er eisini í rækjvinnuni.

Niðanfryri verður við dagførdum hagtølum greitt frá, hvussu gongdin hefur verið og er í búskapinum í lötuni.

Bruttotjóðarúrtøka

Árligi miðalvøksturin í BTÚ í vanligum prísnum frá 1980 til 2003 hefur verið millum 6 og 7%, men gongdin hefur verið ómetaliga ójavn við stórum sveiggjum hesi árin. BTÚ var í 2002 104% meiri enn í 1993, men bara 55% meiri enn í 1988. Sum dømi um ómetaliga ójavna búskaparvøkstur kann nevast, at vøksturin í BTÚ var 21% í 1983 og -9% í 1993.

Í 2002 var vøksturin 9,5% í BTÚ, sum var 10,4 mia. kr. Í ár verður vøksturin í búskapinum mettur til 3,6%, og BTÚ verður sostatt umleið 10,8 mia. kr. í 2003.

Fólkatal

Ein partur av vøkstrinum, sum hefur verið í búskapinum seinastu árin, stavar frá stóru fólkatilflytingini og av tí øktu arbeiðsmegini.

Um árslok 2002 var fólkatalið í Føroyum 47.704. Nettotilflytingin í 2002 hefur verið eitt sindur minni enn árin frammanundan. Í 2002 var nettotilflytingin 408 fólk. Í 2001 var hon 560 og 462 í 2000. Í 2002 var størsti vøksturin í fólkatalinum í Tórshavnarøkinum, men lutfalsligi størsti vøksturin var í Klaksvíkar- og Vágaøkinum, og í Suðuroy var ein lítil minking.

Í ár verður fólkavøksturin mettur at verða nakað tann sami sum í fjør, og tí verður fólkatalið í Føroyum met til um 48.400 um árslok í ár.

Samstundis sum nettotilflytingin hefur verið stór seinastu árin, er arbeiðsloysið minkað niður í nærum einki. Arbeiðsloysið var mest í 1993, tá ið 19% av arbeiðsmegini einki arbeið høvdu. Arbeiðsloysið var 2,6% í 2002 og hefur higartil í ár verið nakað minni enn í fjør. Talið viðvíkjandi arbeiðleysum er sostatt fallið úr 4.300 í 1993 niður í 657 fólk í 2002, samstundis sum fólkatalið er vaksið 2.355 fólk.

Løngjaldingar

Stóri vøksturin í løngjaldingunum seinastu árin er steðgaður í 2003. Vøksturin í løngjaldingunum síðan 1998 hefur ligið úr 7% upp í næstan 14% í 2001, tá ið hann var mestur. Vøksturin í løngjaldingunum fyrru helvt av 2003 var bara gott 1%. Drúgva verkfallið á privata arbeiðsmarknaðinum hefur sjálvandi eisini havt sína ávirkan á vøkstrinum í løngjaldingunum.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Mesti vöxsturin í lönngjaldingunum í 2002 var í byggj-, samskiftis- og privatu tænastruvinnunum, har hann var 12,1%. Almennu tænastrurnar hövdu næstmesta vöxsturin, sum var 8,6%, og minsti vöxsturin var í framleiðsluvinnunum, har var hann 4,6%.

Í fyrru helvt í ár minkaðu lönútgjaldingarar í hövuðsframleiðsluvinnuni nógv. Lönútgjaldingarar í fiskiskapi minkaðu næstan 13% og í aling og fiskavirking næstan 4% samanboriðviðsomu tíði fjør. Lönútgjaldingarar í heimaframleiðsluvinnunum vuksu 4% og almennu lönirnar góð6% samanboriðviðsomu tíði fjør.

Innflutningur

At hákonjunktururin hevur verið mest, sæst eisini aftur í innflutningshagtølunum. Í 2002 var virðið á innflutninginum fyrstu ferði nógv ár minni, enn fyrraárið. Innflutningurin var umleið 6% minni í 2002 enn í 2001. Verkfallið á privata arbeiðsmarknaðnum, tá ið so at siga eingin vøra kom til landið í ein heilan mánað órógv myndina fyrra hálvár í ár, samanboriðviðsomu tíði fjør, og tí er tað í lötuni torført at gera eina meting av øllum innflutninginum í ár samanboriðviðí fjør.

Stór minking var í innflutninginum av rávørum, fóði, maskinum og aðari útgerð til vinnuna, sum er orsök, at innflutningurin minkað í 2002. Vöxstur var tó framvegis í innflutninginum til byggivinnuna og í innflutninginum viðvikjandi nýtslunum. Innflutta brennievni var væl minni í 2002, men hetta komst av, at miðalprísurin á brennievni á heimsmarknaðnum var minni í 2002 enn í 2001.

Útflutningur

Stórur vöxstur hevur verið í útflutningsvirðinum á hvørjum árið fram til 2001, men í 2002 minkað útflutningurin 4%. Fram til 2001 var útflutningsvöxsturin størstur í útfluttum óvirkaðum fiski, saltaðum fiski og øðum fiskavørum. Síðan er broyting komin í útflutningssamansetingina, soleiðs at ein lutfalsliga størri partur av fiskaútflutninginum nú er óvirkaður fiskur. Hetta sæst eisini aftur í útflutningstølunum fyri 2002. Útflutningurin minkað í næstan øllum vørubólkunum, uttan ísaðum og frystum fiski.

Í verkfallinum á privata arbeiðsmarknaðnum í mai lá størsti partur av útflutningsvinnuni lamin, og í nøkrum pørtum av útflutningsvinnuni eru tíðarnar ikki so góðar, og útlitini eru vánalig í lötuni, t.d. í alivinnuni og rækjuútflutningsvinnuni. Tað er tí ilt at meta um, hvussu útflutningurin verður í ár.

Handilsjavni

Virðið á føroyska útflutninginum hevur verið meiri enn virðið á innflutninginum síðan 1989, skip ikki eru tald uppí. Verð skipini tald uppí, so var hall á handilsjavnanum í 1999 og 2000. Avlopið á handilsjavnanum var 211 mió. kr. í 2002, og í ár verður met, at tað framvegis verður avlop á handilsjavnanum, tá ið skip ikki eru tald uppí, hóast at tað minnið enn í fjør.

Úrslitið á handilsjavnanum kann broytast nógv einstøku árin, og tí skulu úrslitini á handilsjavnanum einstøku árin verða tulkaðviðfyrivarni. Áhaldandi stremban eftir at hava avlop á handilsjavnanum er ikki eitt mál í sjálvum sær, tí tað merkir, at innlendis vælferðin kundi verið betri. Avlop á handilsjavnanum er bara gagnligt, um avlopið ber í sær meiri nýtslu seinni.

Uttanlandsskuld

Ein avgerandi og týðningarmikil munur á hákonjunkturinum í 1980-árunum og tí, sum nú hefur verið er, at í 1980-árunum vaks uttanlandsskuldin, men nú eiga føroyingar nettoáogn uttanlands, sum verður mett til umleið 4 mia. kr. Landskassaskuldin uttanlands er framvegis stór, men hon verður nú avdrigin. Landskassin letur heldur ikki longur veðhald fyri íløgur í privatú vinnuni.

Landskassin

Árliga avlop landskassans er vaksið nógv, síðan rættiligur vøxtur kom aftur í búskapin í 1996. Í 2001 var avlopið fyri avdráttir 697 mió. kr. og í 2002 næstan 191 mió. kr. At avlopið er so nógv minkað kemst av, at heildarveitingin varð minkað 356 mió. kr. í 2002.

At fastfrysta heildarveitingina frá danska ríkiskassanum og at vøxturin minkar í virkseminum í landinum hava við sær, at avlopið í ár eisini verður minni enn árin frammanundan. Inntøkur landskassan vóru nakað minni fyrru helvt av 2003 enn sama tíðarskeiði ári fyri. Tað minni virksemið og skattalættin, sum er umleið 50 mió. kr. í ár, er høvuðsorsøkin, at inntøkur landskassans verða minni.

Gjaldføriðella innistandandi hjá landskassanum í Landsbankanum er nú umleið hálva triðju milliard kr., og skuldin hjá landskassanum var í juni í ár 4,25 mia. kr. Av teimum vóru umleið 400 mió. kr. skuld í Føroyum, og hinar vóru skuld til danska ríkið

Yvirkøkur á málsøkjunum hjá Figgjarmálaráðnum

Farið er undir arbeiðið at fyrirreika yvirkøkur á figgjarøkinum. Í august fara landsstýrismaðurin í figgjarmálum og danski vinnu- og búskaparmálaráðharrin at hava fund um, hvussu arbeiðið verður skipað

Løgmál

Løgmálaráðið hefur nú virkað í eitt gott ár. Høvuðsmálið er at fáa tann partin av fólkaræðnum, sum í øldir hefur ikki verið føroyskur, á føroyskar hendur – tann parturin er dømandi valdið og rættartrygdin.

Tí hefur Løgmálaráðið fjølt áttaðar uppgávur, har tær størstu í løtuni eru, at:

- styrkja rættartrygdina, rættarfatanina og rættarkensluna og í einum føroyskum rættarsamfelagi
- bøta um lógarsmiðing og krøvini til gott lógarsmið
- bøta um fatanina av samsvarinum um gott lógarsmið
- eftirkanna og eftirmeta lógarsmiðing hjá Landsstýrinum
- fáa dómsvald, lögreglu, ákærvald, revsirætt, fongsulsverk, kriminalsforso, persónsrætt og útlendingamál á føroyskar hendur
- fyrisita nýggju økini
- fyrisita kommunumál og onnur innanríkisráðmál
- skipa arbeiðið at smíða føroyska grundlóg

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Hetta arbeiðið setur stór krøv til starvsfólk og at útbúgva starvsfólk, tí tey bæði skulu samráðast og lýsa torfør mál út í æsir til tess at fáa tey á føroyskar hendur, fyrireika lógarbroytingar og nýggja lóggávu, gera seg til reiðar at fyrisita tey og umsita skipanir, ið eru. Tí hevur Løgmálaráððeisini samskipti við løgmálaráðið okkara grannalondum og fer, tá ið starvsfólkaorkan loyvir tí, at senda fólk til onnur løgmálaráðat starvast í stutta tíð

Føroyska grundlógararbeiðið

Landsstýrið hevur sum sítt høvuðsmál at skipa Føroyar sum sjálvstøðugt føroyskt fólkaraðsligt rættarsamfelag. Ein fyrirtreyt fyri hesum er, at grundleggjandi valdið í føroyska samfelagnum kemur frá føroyska fólkinum. Tí er neyðugt, at føroyska fólk ið á fólkkaatkvøðu fær høvi at gera av sína rættarstöðu og at áseta, hvørjir karmar skulu verða um føroyska rættarsamfelagið og fólkaraðð. Í hesum sambandi er grundlógararbeiðið sjálvur bulurin at skipa eitt føroyskt rættarsamfelag á og at áseta valdsbýti og grundleggjandi rættindi og skyldur.

Í mai í ár kom nýggja lótingslógin um grundlógarnevnd í gildi. Har er ásett, at fyri at tryggja ávirkan fólksins á arbeiðið hjá nevndini, skal nevndin lata Landsstýrinum fyríbils álit og uppskot til grundlóg í seinasta lagi 25. apríl í 2004 soleiðs, at nevndin kann skipa fyri ummæli, har fólk ið kommunur og áhugabólkar fáa høvi at ummæla arbeiðið hjá grundlógarnevndini – t.d. skipa “vártung” í ymsu økjum, har ein og hvør kann siga sína hugsan. Harumframt verður í nýggju lógini um grundlógarnevnd ásett, at nevndin skal lata landsstýrinum álit og uppskot til grundlóg í seinasta lagi 25. apríl í 2005.

Landsstýrið hevur gjørt arbeiðsumstøðurnar hjá grundlógarnevndini betri, t.d. at fáa nevndini nýggj høli og at samskipa arbeiðið hjá nevndini í neyvum samstarvi við Løgmálaráðð. Við teimum nýggju kørmunum, ið grundlógarnevndin hevur fingið at arbeiða í, skuldi trygd verið fingin fyri, at grundlógarnevndin kann gera eitt dygdargott arbeiði í tíðarkarmi, ið er ásettur sambært lógini.

Yvirtøkur á málsøkjunum hjá Løgmálaráðnum

Yvirtøkurnar í løgmalum eru burturav tey mest víðfevndu økini, ið eftir eru millum Føroyar og Danmark, áðrenn Føroyar verða skipaðar sum sjálvstøðig tjóð

Løgregla, ákæruvald, rættarskipanin, fongsulsverk og kriminalforsorg

Í oktober í 2001 gjørdur landsstýrisráðurin í løgmalum og danski løgmálaráðharrin avtalu um at fara undir fyrireikingararbeiði at taka yvir løgreglu og ákæruvald, rættarskipan, fongsulsverk og kriminalforsorg. Ein føroysk og ein dansk embætismannanevnd hava síðan tá arbeitt við málinum, og ein ítökilig frágreiðing er skrivað. Arbeiðið er nú komið so væl áleiðs, at tað í heyst kann verða lagt til politiska viðgerð í Føroyum, so ásett kann verða, í hvørji raðfylgju málini skulu koma undir føroyskt málsræði.

Persón-, familju – og arvarættur

Í juni í 2002 gjørdur landsstýrisráðurin í løgmalum og danski løgmálaráðharrin avtalu um at leggja til rættis og fyrireika at taka yvir málskið persón-, familju – og arvarætt. Síðan september í 2002 hava ein føroysk og ein dansk samráðinganevnd arbeitt við málinum. Arbeiðið er nú komið so væl áleiðs, at eftir summarfrítíðna kann tað verða lagt til politiska viðgerð í Føroyum.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Útlendingamál

Í januar í 2002 avráddu landsstýrismaðurin í løgmálum og danski ráðharrin í útlendingamálum, at øll útlendingamál skulu koma á føroyskar hendur. Síðan tá hava ein føroysk og ein dansk embætismannanevnd arbeitt við málinum, og hetta arbeiðið er komið so mikið áleiðs, at tað kann verður lagt til politiska viðgerð í Føroyum í heyst. Ætlanin er at taka yvir málsøkið samstundis sum lögreglan verður yvirtikin.

Fjølmiðaábyrgd

Á fundi millum landsstýrismannin í løgmálum og danska løgmálaráðharran í februar í 2003 varð avrátt, at málsøkið fjølmiðaábyrgdarmál, skal koma undir føroyskt málsræð. Danska ríkisstjórnin sigur seg tó ikki kunna lata málsøkið fara undir føroyskt málsræð uttan so, at lógarheimild er fyri tí. Landsstýrið hevur leingi fyrireikað seg til at taka yvir málsøkið. Í hesum sambandi hevur landsstýrismaðurin í løgmálum gjørt uppskot til løgtingslóg um fjølmiðaábyrgd, ið ætlanin er at seta í gildi samstundis, sum málsøkið kemur undir føroyskt málsræð, og uppskotið er sent til ummælis hjá teimum, sum varð av tí í Føroyum.

Vápnalógin

Á heysti í 2002 setti Landsstýrið eina nevnd við umboðum frá Føroya Landfúta og Løgmálaráðnum at endurskoða gomlu vápnalógina frá 1969. Endamálið við arbeiðnum var samstundis at gera uppskot til nýggja vápnalóg, tí gamla lógin er ikki í samsvari við føroyska samfelagið.

Arbeiðssetningurin hjá nevndini hevur verið at fáa fleiri vápn undir vápnalógini, at fáa øll lóglig vápn skrásett og undir ábyrgd hjá skrásetta, at herð revsíasetingarnar fyri at bróta lógina og at fáa savnað inn tey ólógligu vápnini, sum eru í landinum. Í arbeiði sínum skal nevndin samstundis taka fyrilit fyri serligu føroysku veiðmentanini og vápnum sum arbeiðsamboðum. Arbeiðið hevur gingið væl, og nevndin er komin so mikið áleiðs, at uppskotið er farið til ummælis og kann verða lagt fram í hesi tingsetu.

Tinglýsingin

Málsøkið tinglýsing er føroyskt, men verður sambært avtalu við ríkismyndugleikarnar umsitið hjá ríkismyndugleikunum, í hesum føri Føroya Rættur, ið somuleiðs fær inntøkurnar av tinglýsingini. Í sambandi við at danir broyttu dansku tinglýsingarskipanina til eina elektroniska skipan, bjóðu ríkismyndugleikarnir Landsstýrinum at gera somu broytingar í føroysku skipanini. Landsstýrið tók av tilboðnum og legð í framhaldi av hesum fram uppskot á Løgtingi um broytingar í løgtingslógini um tinglýsing. Løgtingið broytti lógina soleiðs, at tinglýsingin skuldi verða atkomilig á alnótini hjá øllum. Tá ið málið var til viðgerðar, boðu ríkismyndugleikarnir Løgtinginum frá, at teir eru ikki førir fyri at gera eina tilíka loysn. Hetta hava ríkismyndugleikarnir nú eisini endurtikið fyri Landsstýrinum, og tí verður gjørd ein føroysk skipan, ið lýkur treytirnar í lógini.

Norðurlandamál

Samsvarandi samgonguskjalinum og samtykt Løgtingsins er umsókn um fullgildigan limaskap umvegis dansku stjórnina send Norðurlandska Ráðharraráðnum og Norðurlandaráðnum.

Norðurlandsku samstarvsráðharrarnir gjørdur av í juni mánað í ár at fara undir samstarv við grannaøkini fyri sunnan og vestan við ítøkiligum verkætlanum viðvíkjandi havumhvørvi, tilfeingisumsiting, veðurlagsbroytingum, útbúgving, gransking, mentan, heilsu og

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

samferðlu. Samstarvsráðharrarnir hava sett hetta samstarv sum eina av fimm serligum ráðfestingum næstu árin. Eisini hava samstarvsráðharrarnir samtykt at javnseta føroyingar, álandingar og grønlandingar viðíbúgvvarnar í teimum stóru londunum í rættinum at útbúgva seg hvør hjá øðrum í Norðurlondum. Samstundis samtyktu teir at virka fyri, at øll Norðurlond viðurkenna føroysku navnalóggávuna, til tess at føroyingar í øðrum Norðurlandi kunnu nevna børn síni eftir føroyskum navnasið.

Kommunumál

Løgmálaráðið er í neyvum samstarvi við kommunurnar farið undir at fremja eitt greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur. Landsstýrið hevur ásett ein leist, hvussu farið verður fram í sambandi við at øki verða lögð til kommunurnar at umsita burturav. Í hesum leisti eru triggjar meginreglur: figgjjarliga ábyrgdin skal fylgja avgerðarrættinum; uppgávarnar verða loystar, so tær eru fullgøðar samfelagsbúskaparliga, men so tætt hjá borgarunum, sum tilber; og uppgávur, ið verða lagdar til kommunurnar, skulu kommunurnar vera førar fyri at røkja sjálvstøðugt ella í samstarvi við aðrar í nærøkinum, og tað skal bera til at laga uppgávarnar til tann staðbundna tørvin.

Størsta økið ið verður lagt til kommunurnar í næstum, er eldraøkið Við eldraøkinum krevjast nógv og sterk amboð til tess at fyrisita.

Løgmálaráðið er, saman við Figgjarmálaráðnum og kommunufeløgunum, farið undir at evna til uppskot til eina figgjarskipan fyri kommunurnar og eina javningarskipan millum kommunurnar, umframt at áseta, hvussu javnað skal verða millum lands- og kommunuskatt, tá ið øki verða lögð frá landinum til kommunurnar at umsita.

Landsfólkayvirlitið

Endamálið við landsfólkayvirlitinum er at skráseta ávísar upplýsingar um borgarar, sum eru ella hava verið í landinum. Sambært løgtingslógini um fólkayvirlit, sum er frá 1982, hevur Landsfólkayvirlitið ongar sjálvstøðugar heimildir at taka avgerðir sambært lógini. Landsfólkayvirlitið kann bara halda seg til og skráseta tær upplýsingar, ið borgarar lata stovninum. Millum annað av tí, og at tað meira enn so ber á, at fólk boða ikki frá, tá ið tey flyta av landinum, er skipanin ófullfígjað. Skipanin er heldur ikki dagförd tøkniliga, síðan hon varð sett á stovn í 1982. Eftir einum tøkniligum sjónarmið er tí ein sjálvstøðugur tørnur á at endurskoðað skipanina. Landsstýrið ætlar tí í heyst at endurskoðað alla skipanina við landsfólkayvirlitinum.

Fiskivinnumál

Fleiri broytingar eru framdar í lógini um vinnuligan fiskiskap, og eftir samtykt Løgtingsins er Fiskimálaráðið farið miðvíst tøkniliga at gjøgnumganga lógina. Ráðgevingin um fiskiskapin eftir botnfiski á heimleiðunum varð umskipað soleiðis, at landsstýrismaðurin nú fær tvey tilmæli at taka støðu til. Annað er frá Fiskirannsóknaðstovuni, og hitt er frá fiskidaganevndini. Fylgisveinaskipanin skal bøta um trygdina á sjónum, og fiskiveiðeftirlitið er nú sett í verk fyri heimaflotan eisini. Reglur eru gjørdar um fylgisveinaeftirlit.

Til tess at gera fiskiloyvisskipanina einfaldari eru útróðarbátar undir 15 tons nú undantiknir høvuðsregluni, at øll fiskifør skulu hava veiðloyvi. Tað merkir m.a., at tá ið fiskirættindi verða flutt á annaðfar, verður treytin framvegis, at fiskiorkan skal ikki vaksa. Kunngerðum

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

mannagöngd og áseting viðvikjandi fiskiorku eru ásettar. Tað eru bara fólk ella feløg, sum gagnnýta síni fiskirættindi, sum skulu kunna avhenda tey. Treytin fyri at avhenda fiskidagar ella kvotur er, at loyvishavi sjálvur hevur brúkt í minsta lagi 60% av sínum tillutaðum fiskidögum ella kvotum í fiskiárinum ella álmanakkaárinum frammanundan. Henda skylda er tó ikki galdandi fyri veið á fjarleiðum. Botnfiskakvoturnar undir Íslandi fylgja somu skipan sum á heimaleiðunum.

Fiskiskapurin á føroysku landleiðunum

Tilfeingið í sjónum er grundarlagið undir fiskiskapinum á føroysku landleiðunum. Fiskivinnan er ávirkað av náttúrugivnum broytingum. Vantandi vitan um tilfeingisgrundarlagið og havumhvørvið ber í sær, at varliga eigur at verja farið fram. Samsvarandi altjóða avtalum skal grundarlagið undir umsitingini við fiskatilfeinginum tí vera fyrivarnisreglan. Hjá okkum er fiskivinnan so stórur partur av búskapinum, at fyrivarnisreglan kann ikki bara virka eftir lívfrøðiligum metingum. Samfelagsbúskapurin er viðbrekin, og tí mugu broytingarnar ikki vera ov stórar. Samfelagslig og lívfrøðilig fyrivarni eiga tí at virka saman.

Fiskidagaskipanin er saman við loyvisskipanini og økis- og gýtingarfriðingum høvuðsamboðat stýra botnfiskiveiðni undir Føroyum. Skipanin gagnar sínum endamáli, men neyðugt er alla tíðina at stilla veiðtrýstið til tað sum fiskastovnarnir undir Føroyum bera. Hildið verður fast um fiskidagaskipanina sum høvuðsamboðat stýra botnfiskiveiðni á landleiðunum. Málið er, at allir skipabólkar koma undir dagaskipanina.

Fiskiskapur uttan fyri føroysku landleiðmar og millumtjóðsamstarv

Ein týðningarmikil partur av inntøkugrundarlagnum hjá fiskivinnuni eru tey rættindi, ið føroyskir myndugleikar samráða seg fram til við onnur lond, bæði sínámillum og í millumlandasamanhangi. Umleið helmingurin av føroysku veiðni verður ikki fiskaður á føroysku landleiðunum, og umsitingin við nógvum av hesum stovnum er í samstarvi við onnur lond. Bindandi millumtjóða samstarv er tí treytin fyri burðardyggari umsiting við flytifiskastovnum. Frá náttúrunnar hond er fiskiskapur misjavnur. Tað hevur alstóran týðning, at vit hava sínámillum fiskiveiðsáttmálar við onnur lond á høgum stigi um fleiri fiskasløg, so at broytingar í fiskiskapi á einum øki ávirka samfelagið sum minst.

Fiskivinnusamráðingar

Sínámillum fiskiveiðsamráðingarnar fyri 2003 hava gingið rímliga væl. Botnfiskakvoturnar í Barentshavinum eru nakað minni í russiskum sjógv; kvoturnar í norskskjógv eru nakað størri. Rækjur og flatfiskur eru ikki longur í avtaluni við russar. Kvoturnar í ES-sjógv eru tær somu, og nú er svartkjaftakvotan við aftur. Í grønlandskum sjógv er kongafiskakvotan nakað størri, og í íslendskum sjógv er kvotustigið óbroytt.

Fiskimøguleikarnir eftir uppsjóvarfiskasløgum eru enn góðir, men vísindaliga ráðgevingin ávarar serstakliga um stöðuna í svartkjaftastovninum, sum er í vanda av alt ov stórum veiðtrýsti. Tað hevur ikki enn eydnast strandarlondunum at semjast um svartkjaftabýtið. Tað tykist, sum steðgur er komin í samráðingarnar. ES hevur hækkað sína kvotu, og Noreg hevur slept sínum kvotalofti. Ísland hevur eisini hækkað sína kvotu. Frá føroyskari síðu er ikki stöð tikin til, hvussu kvotaáseting skal verja fyri 2003.

Norðhavssildin og makrelstovnurin eru væl fyri, og vísindaliga ráðgevingin mælir til at halda fram við somu veiðsetningum. Strandarlandaavtalurnar um makrel og norðhavssild eru ikki

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

gjørdar fyri 2003, tí semja fekst ikki millum strandarlondini um norðhavssildina. Føroyar hava gjørt sínámillum avtalu við Noreg, ES og Ísland, um veiðuna eftir norðhavssild fyri 2003. Heildarveiðan byggir á vísindaligu tilráðingina hjá ICES, og veiðsetningurin er óbroyttur. Føroyar, ES og Noreg eru samd um makrelstovnabýtið. Haraftrat eru ásetingar gjørdar í NEAFC um fiskiskapin á víðum havi. Føroysk laksaveiða kann halda fram eftir somu ásetingum sum í fjør.

Í NEAFC er enn ósemja um, um partur av tí kongafiskinum, sum er í Irmingarhavinum, er partur av kongafiskatilfeinginum á landgrunninum hjá Grønlandi, Íslandi ella Føroyum. Kannað verður stóðugt til tess at staðfesta lívfrøðliga sambandið.

Fyri Føroyar hevur rækjuveiðan í NAFO-skipanarøkinum nógv at týða. Ósemjan um rækjurnar á 3L elvdi til, at Danmark (fyri Føroyar og Grønland) hevur mótmælt ásetingunum hjá NAFO og sett sína egnu kvotu til 1344 tons. Kvotan var frammanundan 144 tons býtt javnt millum limalondini. Stongsilin fyri føroyskum skipum at koma í kanadiskar havnir stendur við av somu orsök. Fleiri fundir hava verið við Kanada, og roynt verður at fáa eina sínámillum fiskiveiðavtalu aftur. Hóast heildarveiðan hjá føroysku rækjuskipunum er nógv vaksin seinastu árinum, er prísurin á rækjum so ringur nú, at útlitini hjá rækjuskipunum eru ógvuliga vánalig.

Hvalamál

Landsstýrið heldur fast við at súgdjór í havinum skulu verða gagnnýtt á burðardyggan hátt, og virkar fyri meiri samstarvi við aðrar tjóðir á hesum øki. Føroyska millumlandasamstarvið um burðardyggan umsiting viðvíkjandi súgdjórum í Norðuratlantshavi fer fram í NAMMCO. Samstarvið fer fram, sum ásett í havrættarsáttmálanum, har karmur er gjørdur um vísindaligt samstarv, sum skal tryggja, at súgdjór í føroyskum sjógvi verða gangnýtt á burðardyggan hátt. Næsti ársfundurin hjá NAMMCO verður í Føroyum. Enn er eingin endalig semja gjørd millum limalondini í Altjóða Hvalaveiðaráðnum (IWC) um eina framtíðarskipan fyri vinnuligari hvalaveið.

Millumlanda handil við hvalavørum mennir seg so líandi aftur. Hetta kann vónandi vera við til at fáa fleiri at ásanna, at eisini stórhvalur er tilfeingi, sum til ber at gagnnýta á skilagóðan hátt.

Fiskiveiðeftirlit

Fiskiveiðeftirlitið og bjargingartænastan eru víðkaðar við fylgisveinaeftirliti. Eftirlitið á sjónum fatar eisini um eftirlit í altjóða sjógvi sambært teirri víðkan, sum NEAFC og NAFO hava sett í verk. Tyrlutlúgvingin er samskipað við tyrlutænastu til bjarging, fiskiveiðeftirlit, sjúkraflutning og ferðflutning. Fylgisveinaeftirlit er sett í verk fyri øll føroysk og útlenssk skip eftir eini tíðarætlan, sum heimild er fyri at seta í verk nú. Fyri at bota um trygdina, er ætlanin at víðka hesa skipan so hvørt fyri øllum leiðum.

Yvirtøkur á málsøkjunum hjá Fiskimálaráðnum

Samráðingar eru um at taka yvir vitaverk, veðurtænastu og uppmerking. Harafturat verður farið undir samráðingar um sjólóg og loðtænastu.

Tilbúgving

Frágreiðing um tilbúgvingarverkætlan Føroya er liðug og verður lögð fyri Løgtingið til aðalorðaskifti. Saman við yvirtøkusamráðingunum um tilbúgvingina á landi skal støða verða tikin til tilbúgvingarlóg, tilbúgvingarumsiting og myndugleikaheimildir.

Fiskimálaráðið hefur skipað Sjóbjargingarstøðna, ið samskipar bjarging og leiting á sjónum. Tyrluskipan við nýmótans leiti- og bjargingarútgerð røkkur allar partar av føroyskum sjógvi um leiting, bjarging og sjúkraflutning. Bjarging og samskipan á landi eru umfangandi. Partarnir og myndugleikarnir eru nógvir.

Týðandi partur av tilbúgvingarskipanini eru sjúkraliðni, ið eru skipað við fólki úr heilsuverkinum og bjargingarfeløgnum í sýsluni. Fleiri sjúkraliðeru nú skipað og upplærd. Dentur verður lagdur á at menna og stuða sjálvboðnari bjargingartilbúgving. Fleiri venjingar hava verið bæð á sjógvi og landi, og tær hava sýnt stóra framgongd á øllum tí føroyska tilbúgvingarøkinum.

Sjóvinnumál

Til tess at lúka IMO-krøv um betri eftirlit við handils- og fiskiskipum eru tiltøk sett í verk við fyriskipanum, sum hoyra til. Skipanin um trygdarskeiðfyri sjómenn gongur eftir ætlan, og nógv virksemi er á Trygdarmiðstøðni í Klaksvík. Trygdarmiðstøðn virkar eftir STCW 95-sáttmálanum og hefur góðkenda dygdarmenningarskipan. Endamálið er, at allir føroyskir sjómenn skulu hava trygdarskeið áðrenn teir mynstra. Arbeiðorkan hjá Trygdarmiðstøðni er vaksin stigvíst seinastu tvey árin, og skeiðfólkini samsvarandi fleiri. Karmarnir um Trygdarmiðstøðna eru rímliga góðir, men sjóvenjingarnar hava verið órógváðar nakað av veðri. Arbeiðið við trygd á sjónum snýr seg mest um at menna hugburðin hjá sjómonnum til trygd. Samstarv millum Trygdarmiðstøðna sum útbúgvingarstovn og Skipaeftirlitið og Fiskiveiðeftirlitið sum eftirlitsstovnar er ein týðandi partur í hesari menning.

Arbeitt verður við at gera FAS-skipanina betri til tess at fáa fleiri útlenskt skip undir føroyskt flagg og at bøta um støðna hjá flotanum.

Skipaeftirlitið

Skipaeftirlitið varð yvirtikið sum føroyskt sermál 1. januar í 2002. Í august í fjør flutti Skipaeftirlitið til Miðvágs, og eftir 1. mai í 2003 varð Sjóvinnufyrisitingin flutt til Skipaeftirlitið. Skipaskrásetingin er óbroytt. Skipaeftirlitið arbeiðir framvegis sambært donskum forskriftum, men farið er undir at fyrireika at gera føroyskar reglugerðir fyri fiskiskip.

Í desember í 2002 fingur Føroyar atlimaskap í altjóða sjóferðslufelagsskapinum IMO. Atlimaskapurin gevur føroyingum móguleikar at hava beinleiðs ávirkan á fyrireiking viðvíkjandi altjóða reglugerðum um trygd á sjónum. Lógin um trygd á sjónum heimilar landsstýrismanninum at laggilda fólk og klassafeløg at fremja ávísar uppgávur viðvíkjandi tøkniligum eftirliti við skipum, t.d. eftirliti við radióútgerð. Avtalur eru gjørdar við klassafeløg.

Vinnumál

Týðningarmesta fyrirteytin fyri vinnuligum virkseimi eru støðugir karmar. Vinnupolitiska stavnhaldið er framvegis orðið vinnupolitikkurin. Hesin yvirskipað vinnupolitikkur er grundarlag undir vinnupolitikkinum fyri tær einstøku vinnugreinirnar: KT-vinnu, ferðavinnu, landbúnaðarvinnu og alivinnu.

Landsstýrismaðurin setti í fjør arbeiðsbólk at lýsa ymisk viðurskifti viðvíkjandi fiskivinnuni á landi, m.a. um tørvur er á kapitali, um fyrimunir og vansar við útlendskum ognarparti í fiskivinnuni á landi, fyrimunir og vansar við miðsavnan og møguliga gera tilmæli um lóggávu á økinum. Arbeiðsbólkurin mælti tí almenna frá at leggja seg út í umrøddu viðurskifti, og var samdur um, at taðsamsvarað ikki viðvinnu- og fiskivinnupolitikkin hjá Løgtinginum at gera tilmæli um lóggávu á økinum. Síðan hevur landsstýrismaðurin gjørt av, at lánið sum er 93 mió. kr. frá landskassanum til Framtaksgrunnin og er rentu- og avdráttarfrítt til desember í 2004, skal verða goldið aftur í einum ella eftir so stuttari avdráttartíð sum til ber.

Yvirtøkur á málsøkjunum hjá Vinnumálaráðnum

Arbeitt verður við at taka yvir felagslóggávu, ársroknskaparlóggávu og einkarrætt. Arbeiðið gongur væl. Farið er undir arbeiðið at taka yvir flogferðluøkið og kortlegging. Verulig gongd kemur á arbeiðið tá ið ávisar fyrireikandi kanningar eru lidnar. Arbeiðið at taka yvir Vága Floghavn heldur fram, undir tí í hvørjum rakstrarsnið yvirtikni flogvøllurin skal verða rikin.

Vinnuframi

Í arbeiðnum at styrkja og fjøltáttu føroyskt vinnulív og menna burðardyggar føroyskar fyrirtøkur, verður serligur dentur lagdur á tøkni. Talan er bæði um nýskapar í kendari tøkni og í framkomnari tøkni, t.d. teldutøkni, biotøkni og skapandi vinnur. Stuðul verður eisini veittur til ávisar verkætlanir, t.d. útflutningsátøk, tónleikaverkætlan, ferðavinnu, kvinnur í vinnu, sjúkufyribyrging í havbúnaði og á KT-klekingardeplinum.

Kappingarlóg

Nevnd viðumboðim fyri Kappingarráðið og Vinnumálaráðið arbeiðir við at endurskoða kappingarlógina at gera uppskot til nýggja kappingarlóg, sum byggir á felagseuropeiska lóggávu á økinum. Nevndin orðar eisini uppskot til framtíðarkappingarpolitik, og væntast arbeiðið at verða liðið í heyst.

Ársroknskapar- og partafelagslógarøkið

Í sambandi við at tørvur tykist vera á at fremja dagføringar á ársroknskapar- og partafelagslógarøkinum, hevur landsstýrismaðurin sett nevnd, sum skal gera tilmæli, møguliga uppskot til broytingar og dagføringar á ársroknskapar- og partafelagslógarøkinum.

Trygging

Bara feløg, sum hava føroyskan kapital, kunnu reka tryggingarvirkseimi í Føroyum. Samstundis skal allur tryggingarbarur vandi verða tryggjaður í føroyskum tryggingarfelagi.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Ætlanin er at taka burtur hesar avmarkingar, so at tað verður frítt hjá øllum at reka tryggingarvirksemi og at tekna tryggingar, har taðbest kann loysa seg.

Arbeitt verður eisini við at avhenda partafelagið Føroya Lívstrygging á ein slíkan hátt, at áhugamálini hjá øllum tryggingartakarunum um ávirkan og innlit verða tryggjað

Alivinnan

Herviliga ILA-sjúkan herjar framvegis í fleiri alibrúkum og er steinur oman á byrði hjá alivinnuni, sum nú leingi hevur drigist við ógvuliga lágar prísir. Tað er tí neyðigt at halda fram við arbeiðnum at styrkja almennu skipanina við sjúkuniðurberjing. Ætlanin er at fara undir verkætlan at fyriryrgja sjúkur við at koppseta fyri ILA og fáa koppingarevni góðkend hjá ES-myndugleikunum.

Hóast hesar trupulleikar, heldur Landsstýrið alivinnuna vera eina týðningarmikla vinnugrein, har tað framvegis eru móguleikar fyri menning og vøkstri. Landsstýrið fer tí framhaldandi at stuða arbeiðnum hjá Fiskaaling, bæði tá ið tað snýr seg um at bøta um og tryggja laksa- og silastovnar og arbeiði við at ala nýggj fiskasløg. Landsstýrið fer eisini at arbeiða fyri, at skattligu viðurskiftini hjá alivinnuni verða broytt soleiðs, at tey verða javnbjóðs teimum hjá kappingarneytunum uttanlands.

Landbúnaður

Fyri at fáa greiðari viðurskifti, tá ið tað snýr seg um at játta lán til landbúnaðin og umsita almenna jørð og við tí endamáli at fáa loyst skuldarspurningin hjá festunum, legði landsstýrismaðurin í vinnumálum uppskot til løgtingslóg um búnaðargrunn og uppskot til løgtingslóg um landsjørðfyri Løgtingið í síðstu tingsetu. Vinnunevndin helt seg ikki at hava fingið nóg góða tíð at viðgera lógaruppskotini, og vórðu tey tí tikin aftur, men verða lögð fram aftur tíðiga í hesi tingsetu.

KT-vinna

Til tess at stuða framhaldandi at menna KT-vinnuna eigur tað almenna at ganga á odda at nýta kunningartøkni og soleiðs verða ein krevjandi nýtari.

Føroyska KT-vinnan útvegar vørur og tænastr til heimamarknaðin. Eginmenning við KT-vørur og KT-tænastrum veksur alsamt, og nøkur virki flyta út bæði vørur og tænastr, og onnur eru komin á leiðs við ætlanum, sum miða eftir útflutningi. Føroyar eru eisini vælegnaðar sum royndarøki fyri verkætlanir í kunningartøkni hjá útlenskum stórfyrirøkum, tí vit eru lítið land, við góðum innkervi og vælútbúnum, framfýsnum fólki. Fleiri verkætlanir eru í umbúna á hesum ógvuliga spennandi øki, m.a. verkætlanin "BitLand".

Í samsvari við almenna KT-politikkin, við ætlanunum at fullnýta almennu umsitingina og vónandi gera tænastrgrundarlagið betri, er Vinnumálaráðið í samstarvi við vinnuni um eina verkætlan um talgilda umsiting í Skráseting Føroya. Verkætlanin kann gerast fyrimynd í sambandi við talgildan í umsitingi.

Ferðavinna

Við grundarlagi í ferðavinnupolitikkinum og saman við økisferðavinnufeløgunum og vinnuni, arbeiðir Ferðaráðið áhaldandi við at samskipa at marknaðarføra Føroyar sum ferðamannaland. Arbeitt verður við at gera innkervið betri og serligur dentur verður lagdur

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

á at menna økisferðavinnufeløgini. Menningin í samferðsluni millum Føroyar og útheimin, bæði tá iðtaðsnýr seg um flúgvung og sjóflutning, stuðar eisini uppundir at menna Føroyar sum ferðamannaland.

Føroyar fáa eitt nýtt andlit úteftir, tá ið Norðurbryggjan letur upp í Keypmannahavn. Ferðaráðð fer saman við íslenska ferðaráðnum at reka ferðafólkakunningarvirksemi í móttøkuni í hesum nýggja, stásiliga portrinum til Útnorðar.

Fjarskifti

Í fjarskifti heldur positiva tilgongdin, sum verið hefur seinnu árin, fram. Sum ein liður í tí at tryggja framhaldandi at menna økið hefur Landsstýrið sett nevnd at kanna, um Føroya Tele tørvar bygnaðarbroytingar.

Menningin við KT-vinnu og aðari vinnu er nógv treytaðav, at fjarskiftistænastur eru góðar og bíligar. Ein væl virkandi fjarskiftismarknaður er týðandi fyrirtreyt fyri at bøta um kappingarføri okkara. Landsstýrið hefur sett sum mál, at øll húski, virki og almennir stovnar hava atgongd til háferðar- og/ella breiðbandsfjarskiftiskervi innan 2004.

Fólka- og farmaflutningur

Sáttmálar eru gjørdir fyri so at siga alla koyringina hjá Bygdaleiðum, og ferðafólkaflutningurin er lagdur í tryggja legu, samstundis sum tænan er betri. Arbeitt verður framhaldandi við at spara og tó ikki lækka tænan stórvegis. Arbeitt verður eisini við at gera roknskapin hjá Strandfaraskipum Landsins gjøgnumskygdari.

Kanningin, hvussu Postverkið og Strandferðlan kunnu samskipa post- og farmaflutningin, undir tí, hvussu farmaflutningurin skal verða skipaður, er komin væl áleiðs.

Íløgur í innkervið

Arbeitt verður framhaldandi við at gera íløgætlanir, sum hava atlit at gongdini í samfelagsbúskapinum. Serlig skipan er gjørd at stuða íløgur í innkerviði útoyggjum til tess at tryggja, at hesin parturin av Føroyum kann eisini vera við í menningini og nútímansgerðni á samferðlu- og samskiftisøkinum. Størstu íløgurnar, sum eru í gerð og eru fyri framman, eru nýggi Smyril og Norðbyatunnilin. Harumframt arbeidd Landsverkfrøðingsstovnurin framhaldandi við stutt- og langtíðar íløgætlanum í samferðlukervinum.

Postverkið

Á fleiri og fleiri samfelagsøkjum broyttist rákið frá alment riknum einkarfeløgum til kapping. Hetta rákið er eisini um at gera seg galdandi á postøkinum. Tá ið Løgtingiði 2001 samtykti nýggju lógina um postvirksemi, varð ein broyttur og nýggjur karmur lagdur um postvirksemið í Føroyum. Frá fyrst í 2004 kann landsstýrismaðurin taka stig til at veita øðrum enn Postverki Føroya loyvi at reka postvirksemi ella at frælsgera postmarknaðin lutvíst ella heilt. Arbeitt verður við at umskipa Postverkið soleiðs, at tað fer at veita fleiri tænanstur á ymsu postavgreiðslunum. Borgarin fær soleiðs móguleika at avgreiða nógv ørindi á einum staði.

Nýggj ferðlulóg

Tørnur er á at dagføra ferðlulógina. Landsstýrismaðurin hevur sett bólk viðsakkønum at viðgera meginreglulig viðurskipti. Talan er um sera umfatandi arbeið, og tí verður nýggj dagførd ferðlulóg neyvan lögð fram í hesi tingsetu. Hóast arbeið verður við nýggjari ferðlulóg, er ætlanin tó framhaldandi at gera neyðugar tillagingar í ferðlulógini, sum er, til arbeið við nýggju ferðlulógini er komið á mál.

Arbeiðsmarknaður

Barnsburðarskipanin er nú broytt soleiðs, at rætturin til farloyvi verður longdur úr 24 vikum upp í 52 vikur eftir barnsburð Endurgjald fyri mista inntøku verður stigvíst víðkað til alla tíðna, og partarnir á arbeiðsmarknaðnum figgja tað Arbeiðsbólkur er settur at endurskoða barnsburðarskipanina í síni heild. Løgtingslóg um starvsmenn verður eisini endurskoðað.

ALS

Løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing verður endurskoðað Ein nevnd skal gera tilmæli til landsstýrismannin um, hvussu arbeiðsloysistryggingin og arbeiðsávísingin eiga at verða skipaðar samsvarandi landsfyrisingini og játtandi myndugleikum.

Partur í tí at byggja upp aftur Irak

Ætlanin er, at føroyskt vinnulív skal fáa móguleika at vera uppi í at byggja Irak upp aftur. Vinnan hevur tikið undir við uppskotinum, og móguleikarnir fyri samstarvi við onnur lond í hesum sambandi verða kannaðir, og hvussu ein føroysk Irak-hjálp kann verða skipað.

Mentan, undirvísing og gransking

Føroyar skulu gerast javnbjóðs partur í altjóðasamfelagnum. Altjóðasamfelagið broytist í hvørjum, og nýggj krøv til lond og fólk verða sett hvønn dag. Vit eiga at skapa karmar um eitt liðligt samfelag, sum hevur ein sterkan samleika og skjótt kann laga seg til tað nýggja, og har allir borgarar hava móguleikan til góðan kunnleika og førleika. Ein tilvitaður mentanarpolitikkur er fremsta amboðið hjá føroyingum at mennast í 21. øld.

Undirvísingarskipanin, granskingin og mentanarpolitikkurin hava ov nógv verið tillagaðar skipanir uttan eftir. Okkara skipanir hava verið mettar eftir, um tær eru annaðhvørt í andsøgn ella í samsvari við eitt nógv størri samfelag, enn Føroyar eru. Tí hava okkara skipanir ikki verið bygdar á egna samfelag og egnu styrkir. Harafturimóti síggja vit, at har undangongufólk og felagsskapir hava tikið stigið beinleiðs út í heim sum javnbjóðs partur, hava vit ment okkum almikið og tað hevur verið til fyrimunar fyri alt samfelagið. Á mentanarøkinum eru fremstu dømin seinnu árin:

- okkara ítróttafólk – t.d. fót bólt landsliðið ÍSB-svimjararnir, ítróttafólk á Special Olympics, á oyggjaleikunum og í “Canadian Open for Swimmers With a Disability”
- okkara listafólk – t.d. tónleikarar, myndlistafólk og sniðgevar, ið fáa altjóða viðurkenning og seta Føroyar á heimskortið
- okkara granskarar – har t.d. veðurlagsgransking við havinum sum granskingarevni, hevur altjóðastigi og altjóðáhuga

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Tað tykist tibatetur at gerast alt meira viðurkent í føroyska samfelagnum, at mentanarpolitikkur í víðari merking er ikki ein viðfáningur fyri eitt samfelag, sum vil framá. Mentanarpolitikkur í víðari merkingini er eisini besta grundarlagið undir einum sterkum vinnulívi og einum sterkum búskapi. Mentanarpolitikkur skapar eisini inntøkur og framburð

Málini næstu árinu eru greið

- allir føroyingar skulu hava eina útbúgving eftir fólkaskúlan. Og allir føroyingar skulu hava møguleika at útbúgva seg og eftirútbúgva seg alt lívið Vit eru farin at endurskoð alt okkara undirvísingarverk, við tí endamáli at fáa eina samskipan frá dagstovni til hægri lestur og gransking, har hvør einstakur kann nema sær útbúgving og læra alt lívið Serligur dentur verður lagdur á miðnámsútbúgvingar komandi árinu - innihaldsliga, men eisini við stórum íløgum í miðnámskúlar
- granskingin skal verða samskipað og styrkt - har hevur Granskingarráð sett gongd á raðfestingar og framtøk
- ein yvirskipaður mentanarpolitikkur verður orðaður í eini nevnd, har umboð fyri listafólk, vinnulív, fakfeløg, ítróttafeløg, áhugafeløg og samkomulív eru uppi í. Nevndin skal eisini gera uppskot til at skipa eitt óheft Mentanarráð sum eins og Búskaparráð regluliga skal meta um gongdina í mentanarpolitikkinum og koma við tilmælum

Yvirtøkur á málsøkjunum hjá Mentamálaráðnum

Arbeið at fáa fólkakirkjuna undir føroyskan myndugleika heldur fram. Samráðngarnar millum Mentamálaráð og danska kirkjumálaráð á embætisstigi eru um at verða lidnar. Ein bólkur við lögfrøðingum er settur at gera fullfíggað uppskot til føroyskt lógarverk, sum kann verða sett í verk samstundis, sum yvirtøkan formliga kemur í gildi. Arbeið hjá bólkinum skal verða liðugt 1. mars í 2004. At fylgja og ráðgeggja í hesum arbeið eru settir tveir fylgibólkar: annar við umboðum fyri tey, ið dagliga varða av kirkjuni í Føroyum; og hin er politiskur fylgibólkur við umboðum fyri allar flokkar á tingi.

Avtalað er við danska mentamálaráðharran at taka yvir málsøkið upphavsrátt sum skjótast, og fundur verður í august um málið At taka yvir og skipa føroysku upphavsráttarskipanina verður framt í samráð við avvarðandi áhugabólkar.

Mentanarpolitikkur

Seinastu 5 árinu er mentanarpolitikkurin í Føroyum miðvíst mentur. Fíggarliga er játtanin til skapandi og útinnandi listaligt mentanarvirksemi nær um tvífaldað og Føroyar eru nú á javnt við hini Norðurlondini, tá ið ræður um at raðfesta mentan á landsins figgjarlóg. Við ætlanini "Mentan og menning" er ein greið ætlan lögð fyri landsins ábyrgd at skapa karmarnar um skapandi og útinnandi list.

Fyrireikingarnar at seta á stovn Tjóðpall Føroya ganga, sum ætlað Mið verður eftir, at stovnurin kann fara undir virkseminum 1. januar í 2004. Stuðul til mentan og list verður skipaður í lóg, og er uppskot hesum viðvíkjandi ávegis í Løgtingið Ætlanin er somuleiðis at útgreina virkiskorini, ið listafólk hava, og um ábøtur kunnu verða gjørdar hesum viðvíkjandi t.d. í skattalóggávuni og almennu stuðulsmøguleikunum annars. Arbeið verður við tí at dagføra lóg um Mentanargrunn Landsins. Og arbeið verður við at byggja listaskúla í

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Sandoyinni heldur fram. Ítøkilig áætlanin fyri listaskúlan verður gjørd í løtuni. Verklagslóg um at byggja skúlan verður lögð fram í hesi tingsetu. Nevnd er farin undir at orða ein almennan ítróttapolitikk, og arbeiðið verður væntandi liðugt til næstu ólavsøku. Samstundis verður arbeitt við at orða ein ítøkiligan barna- og ungdómsmentanarpolitikk.

Uppskot til nýggja kringvarpslóg, har Sjóntvarp Føroya og Útvarp Føroya verða skipað sum sjálfstøðugir almennir stovnar við egnari nevnd, verður lagt fram í hesi tingsetu. Og arbeiðið at gera uppskot til nýggja fornminnalóg er liðugt, og lógaruppskot er sent til ummælis hjá avvarðandi stovnum og myndugleikum. Næsta stigið er at endurskoða lógina um Føroya Fornminnissavn og bygðasavnslógin, og byrjar hetta arbeiði í næstum.

Fólkaskúlin og fólkaupplýsing

Landsstýrismaðurin í mentamálum setti í fjør í verk áætlanina “Skoðnir úr skúlanum” – stýtt SÚS. Á rundferð til skúlarnar kring landið komu fram uppskot og hugskot, sum eru savnað í menningarætlan fyri fólkaskúlan. Menningarætlanin er liðug og verður sett í verk við skúlaársbyrjan 18. august 2003. Tættirnir, ið dentur verður lagdur á í hesi fyrstu menningarætlanini, eru byrjanarundirvísing, næmingar við serligum tørvi, samstarv og ábyrgd hjá øllum pørtum í skúlanum, trivnaður í fólkaskúlanum, og næmingar, ið hava atferðartrupulleikar.

Landsstýrismaðurin hevur sett í verk nýggja arbeiðstíð fyri fólkaskúlalærarar. Endamálið er at geva einstøku skúlanum nógv størri ábyrgd sjálvir at røkka undirvísingarmálunum og ikki vera undir miðstýring úr Mentamálaráðnum. Við hesum verða betri møguleikar hjá einstøku skúlanum at skipa fjølbroytta og fjøltáttaða undirvísing.

Løgtingslóg er sett í gildi um skúlatilboð til ung við breki. Við lógini er tryggjað ungum menningartarnaðum skúlatilboð sum ger tey betur før fyri at greiða sínar dagligu uppgávur. Farið er undir at fyrireika og seta á stovn fyrsta tilboðið sum verður veruleiki ein av fyrstu døgnum.

Eftir aðalorðaskiftið á Løgtingi í vár um sernámsfrøðliga økið er farið undir at seta uppskotið til nýggja skipan á sernámsfrøðliga økinum í verk. Samstundis er lýst eftir leiðara til Sernámsdepilin. Hann skal standa fyri bygnaðarbroytingum og seta í verk áætlanirnar í álitinum um sernámsfrøði.

Lógin um frítíðarundirvísing o.a. er ikki tíðarhóskandi longur. Neyðugt er viðbroyttum og víðari lógarkarmum. Dentur verður lagdur á at skipa fyri fakligum skeiðum til teirra, ið onga skúlagongd hava eftir fólkaskúlan, so tey fáa umstøður at fáa sær útbúgving og/ella betri møguleikar á arbeiðsmarknaðnum. Farið verður undir at gera lógaruppskot um fólkaupplýsing.

Miðnám og vinnuskúlar

Skúlaverkið í flestum londum arbeiðir við hugtakinum *læra alt lívið*. Undir hugtakinum liggur ein ásannan, at dagsins vitanarsamfelag ber við sær, at tað í flestum førum verður neyðugt hjá tí einstaka at skoyta upp í sína upprunaligu skúlagongd fyri at varðveita og menna sínar førleikar. Tískil eiga øll undirvísingartilboð at verða sæð í eini heild og skipað so liðliga sum møguligt. Fyri at røkka málunum at læra alt lívið mugu grundútbúgvingarnar leggja rúmt og dygt stóð undir framhaldandi útbúgving. Harafturat eigur ein vælskipað eftirútbúgvingarskipan at standa øllum í boði.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Mentamálaráðið er farið at endurskoða miðámsskúla- og vinnuskúlaøkið við tí endamáli, at allir føroyingar skulu hava miðámsútbúgving, ið skal geva vinnuførleika og altíð møguleikan til hægri lestrarstig. Endamálið er at gera eina føroyska skipan, ið lýkur tey krøv, ið føroyska samfelagið setir, samstundis sum miðámsútbúgvingarnar framhaldandi verða góðkendar á sama stigi sum tær í okkara grannalondum. Støða skal verða tikin til, hvussu vit fáa eitt felags grundarlag undir okkara miðámsskipan, og hvussu vit fáa eina liðliga skipan, ið er lagað til okkara tørv. Samstundis eiga útbúgvingarnar hvør sær at varðveita síni eyðkenni. Møguleikin at skipa útbúgvingarnar í deplar kring landið verður eisini lýstur. Harafturat er ætlanin at endurskoða 10. flokksstigið í fólkaskúlanum við atliti at førleikamening til framhaldslestur.

Ein týðningarmikil tåttur til tess at geva øllum føroyingum útbúgving eftir fólkaskúlan, er útbúgving og eftirbúgving á arbeiðsmarknaðinum. Í Føroyum eru nógv fólk, ið hava fingið heitið ófaklærd, hóast tey hava vunnið sær góðan virkisførleika í sínum arbeiðslívi. Ein nevnd, ið umboðar bæði fakfeløg og arbeiðsgevarar, hevur gjørt uppskot til lóg um yrkisskeið har miðað verður eftir at brúka miðámsskúlarnar og yrkisskúlarnar at førleikamenna og geva fólk í vinnuni útbúgvingarprógv. Miðað verður eftir, at yrkisskeiðni kunnu verða sett saman til stuttar útbúgvingar, sum nágreiniligari verða ásett í kunngerðum. Uppskotið verður lagt fyri Løgtingið í heyst.

Mentamálaráðið er umboðað í Oljuútbúgvingarsamtakinum. Oljuútbúgvingarsamtakið arbeiðir við at gera eina ætlan fyri útbúgvingarvirksemið næsta árið m.a. í samstarvi við ASET í Aberdeen, so tað ber til at at menna førleikan bæði hjá arbeiðsmegini og hjá teimum vinnuskúlanum, ið eru við í samtakinum.

Nýggj yrkisútbúgving var í fjør sett á stovn í fiskavirking og aling. Hesar vinnugreinir eiga at hava vælútbúgvið fólk, sum kann menna tær og gera tær kappingarførari við grannar okkara. Talan er um útbúgving, sum varir 3 ár. Fyrsta árið er stóðsár í Fiskivinnuskúlanum. Hini bæði árin eru faklig upplæring á virkjum ella alistøðum umframt framhaldandi skeið í Fiskivinnuskúlanum.

Heildarætlan fyri skúlabygging

Ásannandi, at tíðin nú er komin at raðfesta skúlabygging frammarlaga í almenna iløgukarminum, eru ætlanir lagdar fyri tær sera átrokandi iløgurnar á miðámsskúlaøkinum. Raðfestingin fyri 2003 og 2004 er at byggja og byggja aftur at hesum skúlam. Farið verður at grava út og at byggja Miðámsskúlan í Suðuroy í ár. Arbeiðið heldur fram at fyrireika at byggja av nýggjum Fiskivinnuskúla við sjódepli í Vestmanna, og at fyrireika at vaksa Tekniska Skúla í Klaksvík. Eisini verður farið at fyrireika Listaskúla í Sandoyinni. Eftir ætlan verður farið at byggja nevndu skúlar í 2004. Verklagslóg at byggja skúladepil við Marknagil verður lögð fyri Løgtingið í heyst. Ein bygginevnd, har skúlarnir, ið eru partar í byggjætlanini, eru umboðaðir, er sett frammanundan.

Hægri lestur og gransking

Fróðskaparsetrið er farið undir fleiri nýggj tilboð – t.d. í KT, lögfrøð og samfelagsfrøð. Arbeiðið at endurskoða og dagføra lógina um Fróðskaparsetur Føroya fer í gongd í næstum. Tað er í hesum sambandi umráðandi, at Fróðskaparsetur Føroya verður savnandi stovnur fyri allar akademiskar útbúgvingar og gransking, eisini bachelor í sjúkrarøktarfrøð og komandi lærara- og pedagogútbúgvingarnar.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

Skeiðiðfyri Granskingarverkætlanina fyri Økismenning rennur út sum verkætlan 1. oktober í 2003. Í eftirmetingarfrágreiðingini verður staðfest, at tørvur er á nýtslugransking í samfelagfrøði í Føroyum, og at Granskingarverkætlanin fyri Økismenning eigur at halda fram sum sjálvstøðugur granskingardepil. Arbeiðiðat gera hetta er í gongd.

Arbeiðiðat endurskoða lærara- og pedagogútbúgvingarnar er farið í gongd. Nevndin skal gera uppskot um, hvussu útbúgvingarnar skulu verða skipaðar í framtíðni. Álitid verður væntandi liðugt um árslok.

Nýggja lógin at útbúgva sjúkrarøktarfrøðingar og høvuðskunngerðarnar til lógina eru lýstar. Skúlin hevur gjørt námsskipan, og seinasta hond verður lögð á arbeiðið ið eftir er við kunngerðum. Útbúgvingin er sum útbúgvingarnar í okkara grannalondum.

Heilsuhjálparaútbúgvingin á Tvøroyri, sum varir eitt ár, hevur fingið ógvuliga góða undirtøku. Arbeitt verður viðat útvega skúlanum so góðhøli, at taðfer at bera til at menna útbúgvingina soleiðs, at hon í 2004 eisini fatar um heilsurøktaraútbúgving, iðvarir umleið tvey ár aftrat. Nevnd arbeiðr við at gera uppskot, hvussu henda útbúgvingin skal verða skipað

Familju- og heilsumál

Arbeitt verður framhaldandi viðat bota um heilsuverkið Ætlanin er í hesum valskeið at orða ein familju- og heilsupolitik at leggja fyri Løgtingiðtil aðalorðaskifti.

Fyribyrging

Fólkaheilsa og heilsufremjandi tiltøk verða raðfest ógvuliga ovarlaga. Ætlanin er, at tiltøkini hava fasta stevnu, so tey í fyrstu atløgu venda sær til og fata um børn og ung. Økini, sum verða raðfest, eru: kostur, rørsla, rúsevni og harðskapur. Í hesum sambandi var skipaðfyri evnisdegi, sum hevði til endamáls at geva íblástur í tað framhaldandi arbeiðið hesum viðvíkjandi. Arbeiðsbólkur verður settur undir Fyribyrgingarráðnum. Uppgáva teirra verður at arbeiða viðheilsufremjandi tiltøkum fólkaheilsuni at frama. Somuleiðs er peningur settur av á figgjarlógini í ár at gera trivnaðarkanningar.

Sjúkrahúsverkið

Føroyska sjúkrahúsverkið hevur ein týðandi leiklut til tess at tryggja fólkaheilsuna í Føroyum. Tann stóra menningin í tøkni ger, at viðgerðarmøguleikar og tilboð eru nógv fleiri enn fyri bara fáum árum síðan. Teir meiri viðgerðarmøguleikarnir gera tað at okkum tørvar fleiri læknar og heilsustarvsfólk. Trotiðá heilsustarvsfólki í Føroyum merkist bæði á sjúkrahúsunum og á primera heilsuøkinum.

Ein arbeiðsbólkur er settur við tí endamáli at fáa samskipað virkseimiðá teimum trimum sjúkrahúsunum, soleiðs at vit framhaldandi kunnu fáa í boð nøktandi heilsutænastur á so nógvum økjum sum møguligt. Ætlanin er, at arbeiðið skal enda við at latið verður landsstýrismanninum álit at endurskoða virkseimiðí sjúkrahúsverkinum einaferð í heyst.

Arbeitt verður eisini við at minka bíðlistarnar, serliga til tær løttu skurviðgerðarnar. Í tí sambandi er ætlanin framvegis at føra neyv hagtøl yvir bíðlistar til tær ymisku viðgerðarnar, og at lata hesar upplýsingar verða almennar fyri øll.

Sálarsjúk

Í januar mánað í 2002 varð álit handað um heildarpsykiatri í Føroyum. Samsvarandi samgonguskjalinum hjá sitandi samgongu, har taðmillum annaðstendur, at: *miðast skal ímóti at fylgja tilmælinum í álitinum um heildarpsykiatri*, legð landsstýrismaðurin í familju- og heilsumálum álitid fram til aðalorðaskifti í tinginum í apríl í ár saman við eini ætlan um, hvussu tilmælini kunnu verða sett í verk. Í tinginum var stór undirtøka fyri at fylgja ætlanini, so hesin samfelgsbólkur kann liva undir umstøðum, sum hóska í einum framkomnum samfelagi.

Serviðgerðin uttanlands

Útreiðslurnar til viðgerðir uttanlands vaksa ár um ár. 1480 sjúklingar vórðu í 2002 sendir uttanlands til viðgerðir. Landsstýrið hevur sett tilfeingi av til at fáa økiðnágreiniliga greinað og fyri at kanna eftir, hvørjar fyriskipanir skulu verða settar í verk at tálma útreiðslunum. Millum annað verður, í samráð við tey trý sjúkrahúsini, arbeitt við at kanna, um tað figgjarliga eru frimunir, at nakrar av hesum viðgerðum verða gjørdar í Føroyum. Somuleiðis er farið eitt miðvíst arbeiðið í gongd at fáa greið á, um tann tænasta, sum sjúkrahúsini keypa, og tann viðgerð sum verður veitt á útlenskum sjúkrahúsum, kann verða skipað øðrvísi, so taðgagnar sjúklinginum best.

Gransking

Í 2001 varð eitt arbeiði við lóggávu á ílegugranskingarøkinum sett í gongd. Ætlanir eru framhaldandi at arbeiða við uppskotinum, tí tað er umráðandi, at føroysku áhugamálini verða røkt, um ein granskingarættan skuldi fataðum DNA og annaðfrá føroyska fólkinum. Land okkara er millum annað eitt áhugavert granskingarøki, tí ættarbóndini eru til skjals. Í framtíðni kann møguleiki vera fyri einum figgjarligum vinningi, verður peningur settur í ílegugranskingarøkið.

Kommunulæknaskipanin

Seinnu árin hevur tað gingist heldur striltið at fáa kommunulæknastørvini í landinum mannað. Í lötuni eru 5 av 30 kommunulæknastørvum ósett, hóast stóðigt verður lýst við leysu størvunum. Hesin trupulleikin er á ongan hátt serføroyskur, tí læknastørvur er í øllum Norðurlöndum, og soleiðis hevur stóðan verið leingi.

Í 2002 vórðu stig tikin til at loysa kommunulæknastørvin við at skipa fyri at útbúgva kommunulæknar í Føroyum. Hetta merkir í besta føri, at vit megna at halda tørn, nú ið nógvir av teimum gomlu kommunulæknunum nærkast pensjónsaldrinum.

Stóri fólkavøksturin í høgðsstaðarøkinum seinnu árin hevur gjørt tað at trýstið á kommunulæknarnar í hesum læknadømi er alsamt vaksið. Landsstýrismaðurin hevur tí gjørt av at játta eini umsókn frá Tórshavnar kommunu um at skipa tvey kommunulæknastørv afturat í Tórshavn við teirri treyt, at neyðig játtan fæst á næstu figgjarlóg. Seinastu árin hava stórir trupulleikar eisini verið við læknaviðurskiftunum í Sandoyinni. Í lötuni verður arbeitt saman við kommununum í hesum læknadømi til tess at fáa eina varandi loysn, sum sandoyingar og skúvoyingar kunnu vera nøgdir við.

Avgjørt er at raðfesta soleiðis á kommunulæknarøkinum, at fyrst verður øll orka lögð í at bota um verkligu arbeiðsviðurskiftini hjá kommunulæknunum. Fyrsta stigið er at lætta um tær mongu vaktirnar við at gera eina nýggja vaktarskipan fyri meginøkið og Sandoyinna, ið verður lögð á eina vaktarmiðstöð í nýggja bygninginum á Landssjúkrahúsinum. Nýggja

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

vaktarskipanin skal veita teimum, ið tøvra læknahjálpi fyri og eftir vanligari arbeiðstíð betri tænastru umframt kommunulæknunum betri arbeiðsumstøður. Miðað verður eftir, at vaktarskipanin verður sett í verk, tá ið nýggi bygningurin á Landssjúkrahúsinum verður tikin í nýtslu.

Í heyst er ætlanin eisini at gera nakrar tøkniligar broytingar í lógini um kommunulæknaskipanina.

Skúlalæknaskipanin

Uppskot til nýggja skúlalæknalóg er sent til ummælis. Fleiri viðmerkingar eru innkomnar, og vísir tað at áhugin er stórur fyri skúlalæknaskipanini. Tað er stórur trupulleiki, at skúlalækni er ikki í nógvum av landsins skúlum. Sambært uppskotinum, ið sent var til ummælis, skal bara vera ein skúlalækni í Føroyum. Hesin skúlalækni skal koma í allar skúlar. Hetta ger tað at skúlalæknin fær serkunnleika á økinum. Sambært uppskotinum fær skúlalæknin nakrar heilsufremjandi uppgávur. Í hesum sambandi skal skúlalæknin millum annað samstarva við heilsuverkið og fakkbólkar (heilsusystrar, lærarar o.o.). Uppskotið skal virka fyri, at fyrirbyggjandi heilsuarbeiðið verður betri í skúlunum við heilsukanningum, ráðgeving og verkætlanum.

Sjúkrakassamir

Í nógv ár hevur verið tosað um at broyta sjúkrakassaskipanina. Nakrar loysnir hava verið frammi, men enn er ongin endalig avgerð tikin. Ætlanin er at arbeiða meira við eini heildarloysn viðvíkjandi framtíðarviðurskiftunum hjá sjúkrakassunum, men enn er ov tíðiga at siga nakað um, hvussu tann endaliga loysnin verður.

Bústaðarmál

Í november mánaði í fjør settu landsstýrismaðurin í familju- og heilsumálum og landsstýrismaðurin í fíggjarmálum ein arbeiðsbólki, ið skal gera eitt álit um øðrvísi bústaðarbygging. Álitið varð liðugt beint eftir páskir og verður lagt fyri Løgtingið til aðalorðskifti so tíðiga sum gjørligt í hesi tingsetu.

Niðurstøðurnar í álitinum eru áhugaverdar og bróta í førum upp úr nýggjum. Mælt verður m.a. til, at farið verður í holt við at byggja lutaíbúðir, og at neyðiga lógargrundarlagið verður gjørt til tess, at slík bygging ber til. Eisini verður mælt til, at Húsálansgrunnurin verður umskipaður, til tess at fremja ein virknan almennan bústaðarpolitikk.

Bústaðarmál verða raðfest ovarlaga, og miðað verður eftir at greiða neyðiga lóggávuvarbeiðið í hesi tingsetu.

Tilbúgvingin

Sum ein part av Tilbúgvingarætlan Føroya umsitur og samskipar Familju- og heilsumálaráðið tilbúgvingina á heilsuøkinum, t.e. tryggjar, at rímligar heilsutænastru verða veittar teimum, ið eru fyri vanlukkutilburði á føroyskum øki, bæði á sjógvi og landi. Í hesum sambandi eru sjúkrahústilbúgvingarætlanir gjørdar, umframt at ein læknavakt til tyrluna er skipað á Landssjúkrahúsinum. Harumframt eru sjúkraliðskipaði øllum sýslum í Føroyum, t.e. bólkar við heilsustarvsfólkum, ið ikki arbeiða dagliga á sjúkrahúsunum, t.d. kommunulæknar og heimasjúkrasystrar o.o., sum skulu veita ta fyrstu læknafrøðligu hjálpinu á skaðastaðnum í sambandi við stórskadatilburði. Ætlanin er longu í 2003 at

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

útbúgva sjúkraliðni og at leggja skipanina soleiðs til rættis, at hon verður gjørd virkin á Alarmsentralinum.

Almannamál

Almannaverkið

Eftir greiða aðmálinum um at tillaga almannaverkið til ein sjálvberandi føroyskan búskap, verður almannaverkið skipað av nýggjum, og ein av aðaltáttunum verður at skipa tilboðni til almannabúskaran í nærumhvørvinum undir kommunalum ræð. Soleiðs verða bæð nýggja føroyska barnaverndarlógin og alt eldraekið skipað undir fullum kommunalum ræð frá í seinasta lagi 1. januar í 2005. Á henda hátt verða barnaverndarlógin og eldraekitvey verulig jarnbrot í royndini at økismenna Føroyar. Mest sannlíkt verður eisini týðningarmikil partur av nýggju forsorgarlógini skipaður kommunalt. Arbeiðskaðtryggingarlógin, ið fall burtur í vár, verður óbroytt lögð fyrri Løgtingið aftur.

Samanumtikið verður setningurin í almannaverkinum at fáa samljóð millum brúkaratilboðni og figgjarstýringina á økinum, so at mest fæst burtur úr skattgjaldarans peningi.

Barnaverndarlógin

Lógaruppskot um barnavernd verður nú lagt fyrri Løgtingið

Landsstýrismaðurin hevur lagt dent á, at rættartryggin hjá børnum við sosialum trupulleikum og foreldrum teirra skal gerast betri við hesum lógaruppskoti. Krav verður sett, at ein umsiting skal viðgera barnaverndarmál, og at ein barnaverndarstova verður sett á stovn. Hon skal ráðgeva og vegleiða barnaverndartænastum í kommununum. Harumframt verður ein meginbarnaverndarnevnd sett at taka avgerð í málum viðvíkjandi tvingsli og umsorganaryvirtøku.

Hóast tað at semja tykist vera ímillum Landsstýrið Føroya Kommunusamskipan, Føroya Kommunufelag og aðrar ummælispartar um tann fakliga partin í lógaruppskotinum, hevur tað verið trupult at koma ásamt um, um barnaverndarøkið skal vera landsuppgeva, verða lagt út í 9 kommunal øki ella verða lagt út til tær 48 kommunurnar at umsita.

Landsstýrið hevur tikið avgerð um, at barnaverndarøkið skal verða lagt út til tær 48 kommunurnar at umsita, tó soleiðs at fleiri kommunur kunnu samstarva um at hava felags barnaverndarnevnd, felags barnaverndarumsiting og verða felags um at figgja tær barnaverndarútreiðslur, ið eru í økinum. Sostatt forðar einki fyrri, at kommunurnar skipa seg í samstarvsøki viðvíkjandi barnavernd, vilja tær tað

Lógaruppskotið um barnavernd ger eisini skipanina fyrri fosturforeldur betri, við tað at ein fosturforeldraskipan verður sett á stovn fyrri alt landið Tvørfakligt samstarv verður lógarasett, soleiðs at tað verður álagt starvsbólum, ið arbeiða við børnum, at samstarva við truplum børnum.

Tilboð til børn og ung

Tørvur er á nýggjum samdøgurstilboðum til børn og ung í Føroyum. Børn verða send av landinum á samdøgursstovnar og til fosturfamiljur, av tí at tað eru ikki nóg nógv hósandi

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

tilboði Føroyum. Hetta er ein óvirðilig og kostnaðarmikil fyriskipan. Fyri børnini hevð tað verið betri framhaldandi at sloppiðat búði sínnum heimliga umhvørvi, har tey kundu tosað sítt egna mál. Heldur ikki er tað hóskaði fyri eitt nútímans land at senda sínar trupulleikar burtur í onnur lond.

Vit eiga at vera før fyri at taka okkum av øllum føroyingum, eisini okkara ungu, sum eru komin illa fyri í tilveruni. Tann neyðugi førleikin fæst best við at fáa hóskaði tilboði í Føroyum til børn og ung. Ætlanir eru tí um at skipa eitt nýtt samdøgurstilboð til børn og ung við sosialum trupulleikum.

Forsorgarlógin

Í Almanamálaráðnum eru fyrireikingar til forsorgarlóg byrjaðar. Arbeitt verður fram ímóti, at nýggja føroyska forsorgarlógin verður einfaldari og greiðari at umsita, og at hon verður brúkarinum meira viðkomandi.

Stuðlsfólkaskipanin fyri vaksni

Stuðlsfólkaskipanin fyri vaksni er nú lógarjavnførd. Endamálið við Stuðlsfólkaskipanini fyri vaksni er at veita rørlutarnaðum ella teimum við avmarkaðum sálarligum førleika stuðul, so tey hava møguleika at liva eitt sjálvstøðugt og virkið lív.

Við tí nýggja bygnaðnum verða fólk nú sett í starv í eini skipan, í staðin fyri at verða sett í starv í avmarkaða tíð og uttan veruliga skipan. Við tí nýggja bygnaðnum fær Stuðlsfólkaskipanin fyri vaksni eina leiðslu, sum kann menna tað fakliga stigið hjá starvsfólkunum við at skipa fyri fakligari vegleiðing og hóskaði karmum um skipanina. Við nýggju skipanini fáa bæði brúkarar og starvsfólk hjá Stuðlsfólkaskipanini betri sømdir.

Almanamálaráðið arbeiðir við at gera neyðugar kunngerðir til Stuðlsfólkaskipanina fyri vaksni.

Umskipanin við Stuðlsfólkaskipanini fyri vaksni er fyrsta stigið í eini stórari ætlan, sum snýr seg um at skapa betri karmar um alt stuðlsfólkaðkið. Í næstum verður farið í holt við at umskipa stuðlsfólkaðkið fyri børn.

Økisterapi

Økisterapi verður sett á stovn í øllum landinum.

Økisterapið er eitt nýtt tilboð ið skal verða skipað og ment undir heimarøktini í neyvum samstarvi við økisleiðslurnar kring landið og aðrar samstarvsfelagar og starvsfólkabólkar, ið eru týðningarmiklir fyri hin einstaka brúkaran hjá heimarøktini. Ætlanin er at seta økisterapeutar, ið skulu veita fólki tænastru, sum tørvar uppvenjing og at røkja førleikan. Tænastru verður veitt vaksnum yvir 18 ár, ið búgva heima ella á eldrasambýlum kring landið.

Økisterapeutar hava góðan kunnleika til tørvin hjá hvørjum einstøkum brúkarar. Ætlanin er tí, at økisterapeutarnir møguliga eisini fáa til uppgávu at standa fyri at útflyggja smá hjálptól. Tá fara teir skjótt at gera av tørvin á hjálptólum og flyggja brúkarunum tey.

Eldraekið

Í august í 2002 handað ein arbeiðsbólkur landsstýrismanninum eitt álit um eldraekið. Í hesum álitum verður m.a. mælt til, at eldraekið verður lagt út til kommunurnar at umsita. Eisini verður skotið upp, at ein rammulóg verður gjørd. Hon skal áseta skyldur hjá kommununum fyri eldra ættarliðum, og at Landsstýrið hevur eftirlitsmyndugleikan hesum viðvíkjandi. Ein arbeiðsbólkur viðumboðum fyri kommunufeløginum og Landsstýriðarbeiðir í lötuni við einum lógaruppskoti, sum byggir á eldraálitum. Tað skal verða handaði politiska fylgibólkinum í august í 2003.

Íløgustuðul til eldrabýli

Samgongan ætlar saman við kommununum at bøta um bústaðarviðurskiftini hjá okkara eldru borgarum. Tey næstu trý árin verða avsettar 57 mió. kr. á lögtingsfiggjarlógini at byggja eldrabýli fyri. Hetta fer at bøta munandi um tann stóra bústaðartørv, sum eldraálitum hevur víst á. Í hesum ári er stuðul játtaður til 10 verkætlanir, sum útvega 123 nýggj bústaðarpláss um árslok 2005. Hetta er í sjálvum sær ein stórhending, og hava kommunurnar kring landið sum eru uppi í, rós uppiborið.

Ár teirra brekaðu

2003 er Ár teirra brekaðu. Føroyar eru sostatt eitt av mongum londum, sum hava viðurskifti teirra brekaðu á dagskránni í ár. Í hesum sambandi er settur stýrisbólkur við góðari umboðan fyri hesar partar í samfelagnum. Hesin stýrisbólkur skal fyriskipa tiltøk og gera tilmæli um, hvørji tiltøk skulu hava figgjarligan stuðul úr landskassanum. Tá ið árið er av, ger stýrisbólkurin í samstarvi við Almannaáráðsáðeina 10 ára ætlan, hvussu almennu myndugleikarnir eiga at arbeiða við brekaðøkinum frameftir.

Í Ári teirra brekaðu er figgjarliga játtanin til Meginfelag teirra brekaðu hækkað. Meginfelag teirra brekaðu fær sostatt betri karmar at arbeiða í viðsøk teirra brekaðu.

Lóggávuvarbeið sum heild

Landsgrannskoðarin hevur í nógv ár gjørt landsstýrismannin í almannaárum varugan við at kunngerðir, rundsskriv og vegleiðingar o.a. vanta á almannaøkinum. Hetta ger lóggávuvarnar truplari at umsita hjá stovnum.

Ætlanin er í næsta ár at raðfesta hesar uppgávur ovarlaga. Avgjørt er, at tað fyrsta, ið verður gjørt, er at tilevna ymsar kunngerðir, ið hava ligið á láni í fleiri ár. Tá ið hesar kunngerðir eru lidnar, verður hildið fram at loysa aðrar trupulleikar, sum Landsgrannskoðarin og Føroya Kærustovnur hava gjørt vart við.

Javnstøðumál

Almannaáráðsáðeina arbeiðir saman við Javnstøðnevndini at fremja javnstøðu í almennu fyrisingini, millum annað við at fáa í lag javnstøðu í øllum ráðum. Almannaáráðsáðeina er uppi í altjóða arbeiðnum við at fremja CEDAW-sáttmálan (Committee on the Elimination of Discrimination against Women). Hesin sáttmálin áleggur almennum myndugleikum at arbeiða fyri, at eingin órættur verður gjørdur viðvíkjandi konufólki og mannfólki.

Oljumál

Í lötuni verður fjórð brunnurin á føroyska landgrunninum boraður. Italska stórfelagið ENI leitar saman við føroyska samstarvsfelag sínum Føroya Kolvetni eftir olju á loyvisøki 002, ið varð tillutað teimum í fyrsta útbjóðingarumfari. Boringin verður liðug ein av komandi døgnum.

Síðan boringarnar í 2001 hevur arbeidd hjá oljufeløgnum í høvuðsheitum snúðseg um at fáa til vega meiri upplýsing um jarðfrøðna í loyvisøkjunum m.a. viðumfatandi seismiskum kanningum. Harumframt hava bæði loyvishavar og jarðfrøðligu myndugleikarnir lagt nógva orku í at greina og skipa upplýsingar og dátur frá fyrstu boringunum. Arbeidd hevur verið ein týðandi liður í tilgongdini at fáa meiri at vita um okkara undirgrund.

Fyri trimum árum síðan, tá ið fyrstu leitingarloyvini vórðu útlutað vórðu trý loyvi givin á basaltøkjum, har neyðugt var við neyvri jarðfrøðligum kanningum, áðrenn stóð kundi verða tikin til, um møguleikar eru fyri at bora á hesum økjum. Loyvishavnir fingi í fyrstu atløgu trý ár til hesar kanningar. Nógvar kanningar eru gjørdar, og vitanin um økini er vaksin munandi, men hildið verður ikki, at hesi økini í lötuni eru búgvín til oljuboringar. Loyvishavnir eru hugaðr at halda fram við kanningarvirkseminum, og í lötuni eru samráðingar millum Oljumálaráðð og loyvishavnar um treytirnar fyri framhaldandi kanningum.

Tað er ikki bara á føroyska landgrunninum, at tað hevur gingið heldur striltið við oljuleitingini. Atlantsmótið hevur í síni heild ikki givið tað ið einaferð varð væntað Kortini verður hildið fram at leita, og Oljumálaráðð og Jarðfrøðsavnið eru farin at kanna møguleikarnar at seta næsta útbjóðingarumfar í verk. Í fyrri atløgu verður kannað hvørji øki kunnu koma upp á tal í einum komandi útbjóðingarumfari, og so verður samskipt við oljufeløg um teirra áhuga fyri útbjóðingini. Oljumálaráðð væntar, at neyvri ætlanir um eina komandi útbjóðing kunnu verða gjørdar fyrst í næsta ár.

Orkumál

Orkumál hava seinastu árin alt meira snúðseg um at vísa fyrilit fyri umhvørvinum í sambandi við bæði orkuframleiðslu og orkunýtslu, heldur enn bara at fata um orkuframleiðslu í nóg stórum mongdum og á biligasta hátt.

Landsstýrið fylgir við áhuga arbeidnum, sum einstaklingar, virki og stovnar gera at tryggja, at t.d. vindur, alda og sól kunnu gerast partur av okkara framtíðar orkukeldum. Landsstýrið kannar í lötuni saman við íslendsku fyrisitingini møguleikarnar, um vit kunnu vera við í royndarvirkseminum á hesum øki.

Landsstýrsimaðurin í orkumálum fer eftir ætlan í heyst at leggja frágreiðing fyri Løgtingið um hesi og onnur viðurskipti á orkuøkinum.

Umhørvismál

Í samgonguskjalinum stendur, at umhvørvispolitikkurin og -fyrisitingin skulu verða styrkt. Hetta er ein ásannan, at skulu vit hava møguleika at fylgja við í altjóða menningini á

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

umhvørvisøkinum, mugu umhvørvismál verða raðfest fremri, enn higartil hevur verið siðvenja hjá okkum.

Umhvørvis- og náttúrudálkingin er ikki bara í ídnaðarlondunum rundan um okkum – tað hevð veriðskeiv og ábyrgdarleys fatan. Vit nýta orku og úrdráttir, og eftir liggur burturkast og spillivatn, sum í øðum framkomnum londum. Tí elvir eisini okkara liviháttur til trýst á umhvørviðeins og livihátturin í teimum londum, vit vanliga sammeta okkum við

Umhvørvisspurningar verða alt meira at viðvíkja altjóðarviðurskiftum. Al- og millumtjóðá sáttmálar, sum verða gjørdir til tess at fyrbyrgja dálking og tryggja eina fjølbroytta nátturu, verða alt fleiri og fleiri í tali.

Hetta leggur eina stóra arbeiðsbyrðu á umsitingina. Vit skulu tryggja okkara áhugamál, tá ið sáttmálar verða skrivaðar, og hvør einstakur sáttmáli, ið verður settur í gildi, ber í sær alsamt fleiri arbeiðsuppgávur, sum bæði krevja nógva tíð og orku.

At tað er neyðugt at fylgja við er eingin ivi um. Gera vit av ikki at vera uppi í, er skjótt at koma í ringt orð í heimssamfelagnum, tí lítið verður hildið um ta tjóð sum er ikki í stríðnum fyri burðardyggari menning.

Sum ein liður í hesum arbeiði skrivaðu danski umhvørvismálaráðharrin og landstýrismaðurin í olju- og umhvørvismálum í vár undir eina felagsvirlýsing um framtíðarsamstarv á umhvørvisøkinum. Felagsvirlýsingin tryggjar okkum møguleikan at gera okkara sjónarmið galdandi beinanvegin, tá ið altjóða umhvørvisavtalur verða fyrireikaðar. Higartil hevur verið vanligt, at sáttmálar verða bara sendir til Føroya til staðfestingar.

Kyotosáttmálin

Nógv umrøddi Kyotosáttmálin er eitt dømi um eina altjóða avtalu, sum vit ikki vóru við til at fyrireika, og har vit seinni hava merkt sviðan av hesum. Sáttmálin, sum áleggur londum at skerja sitt útlát av veðurlagsgassum, verður lagdur fyri Løgtingið at taka støðu til í hesi tingsetu. Vantandi hagtøl um veðurlagsgassútlátið í Føroyum, umframt ógreið um, hvussu og á hvønn hátt bindingin hjá Danmark um at skerja sitt útlát 8% eisini er galdandi fyri Føroyar, hava higartil gjørt, at støða ikki hevur verið tikin til sáttmálan.

Hesi viðurskifti eru tó um at koma í rættlag. Uppgerðin yvir føroyska útlátið er gjørd, og Oljumálaráðsamskiftir í lötuni við danska umhvørvismálaráðum avleiðingarnar av eini føroyskari ígildissetan. Uttan mun til hvat hetta samskiftið fer at geva, so er greitt, at vit í framtíðni miðvíst mugu royna at steðga vøkstrinum í veðurlagsgassútlátinum. Er hetta ikki nøktandi, mugu vit, sum onnur lond, kanna teir møguleikar, ið sáttmálin loyvur fyri at keypa og selja CO₂-kvotur. Eitt tilíkt stig skal siggjast aftur í tí, hvussu føroyska samfelagið mennist.

Yvirtøkur á málsøkinum hjá Oljumálaráðnum

Havumhvørvismál vórðu yvirtikin við gildi frá 1. mai í ár. Í hesum sambandi var danski umhvørvismálaráðharrin í vár á vitjan hjá landsstýrismanninum í olju- og umhvørvismálum, har m.a. ein avtala varð undirskrivað um framtíðar samstarv millum ta dansku og ta føroysku umhvørvisfyrisingina á havumhvørvisøkinum eftir altjóða sáttmálum, lóggávu o.t. Yvirtøkan viðvíkjandi havumhvørvismálum og løgtingsins staðfesting viðvíkjandi havrættarsáttmálanum frá 1982 eru beinleiðs orsakar, at havumhvørvislógin nú verður

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

dagförd og tillagað føroyskum viðurskiftum. Ætlandi verður uppskot til lóg um at verja havumhvørviðlagt fyri Løgtingiði heyst.

Byggi- og býarskipanarmál

Okkara samfelag menninst støðugt, og í hesum sambandi merkja landsins myndugleikar ein vaksandi tørv á eini greiðari og dagfördari löggávu á byggi- og býarskipanarøkinum. Oljumálaráðið ætlar tí sum skjótast at seta ein bólk at greina tørvin á kommunu- og landsverkætlanum í Føroyum.

Útoygggjamál

Landsstýrið hefur ta áskoðan, at virksemi og trivnaður á øllum plássum í landinum er besta grundarlagið undir okkara samfelagi. Í hesum sambandi hefur Oljumálaráðið gjørt av at játta stuðul til at seta á stovn eina útoygggjaskrivstovu. Útoygggjanevndin hefur leingi arbeitt við hesi verkætlan, og gerst hon nú veruleiki.

Endamálið við útoygggjaskrivstovuni er m.a. at virka fyri meiri sambandi millum útoygggjarnar, umframt millum útoygggjarnar og aðrar partar í føroyska samfelagnum. Gott samstarv millum útoygggjaskrivstovuna og Oljumálaráðið fer at verða ein natúrligur partur av arbeiðnum at menna útoygggjarnar.

Stuðulsjáttanin til útoygggjamenning er enn ógvuliga avmarkað men stuðar hon kortini tiltøkum, sum eru útoygggjunum at frama.

Sum ein liður í arbeiðnum at gera samskipanina við økismenningini og útoygggjapolitikkinum betri, tá ið um almenna umsiting ræður, fer í heyst eitt Útoygggjaráðat verða sett á stovn við einum umboði úr hvørjum ráði. Arbeiðsetningurin hjá ráðnum verður m.a. at eygleiða og meta um árin og ávirkanir, ið nýggjar ella broyttar lógir kunnu hava á útoygggjamenningina. Ráðið skal í hesum sambandi eisini vísa á, hvørji atlit kunnu verða tikin at útoygggjum. Í fyrstu atløgu verður hugsað um samskifti og samferðlu.

Í løtuni verður eisini kannað um og á hvønn hátt stórv og møguliga fleiri partar av almennari umsiting kunnu verða flutt til útjaðran.

PARTUR III

LØGLISTI

Løgmannsskrivstovan

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um at taka yvir føroyska myndugleikan viðvíkjandi málum og málsøkjum**
Henda lóg ber í sær, at øll málsøki kunnu nú verða yvirtikin, undantikin tey, sum hava beinleiðs viðføroyskt fullveldi at gera.
- **Uppskot til samtyktar um at taka undir við Sáttmála millum Kongsríkið Danmark og Føroyar og Lýðveldið Ísland**
Sáttmálin verður lagdur fyri Løgtingið til góðkenningar. Sáttmálin setur á stovn eitt búskaparligt øki, sum fatar um Føroyar og Ísland. Yvirskipað forðar sáttmálin fyri, at mismunur, sum kemst av tjóðkapi, verður gjørdur millum føroyskar og íslenskar lögfrøðligar og líkamligar persónar. Heldur ikki skal mismunur verða gjørdur við upprunanum í eini vøru, sum grundarlagi.
- **Uppskot til samtyktar um at taka undir við Sáttmála um handils- og búskaparsamstarv millum Kongsríkið Danmark og Føroyar og Samveldið Russlandi**
Sáttmálin verður lagdur fyri Løgtingið til góðkenningar. Sáttmálin ásetur, at Føroyar og Russland skulu veita hvørt øðrum støðu sum Best Tignaða Tjóð (Most-Favoured-Nation Treatment) í sínámillum vøruhandli. Londini flokka sostatt hvørt annað sum neyvasta handilsliga sameinda afturímóti øðrum londum, tey ikki hava frihandilssáttmálar við og tolla vørur hvørt frá øðrum samsvarandi hesum.
- **Uppskot til samtyktar um trygdarpolitikk Føroya**
Løgmaður ætlar í hesi tingsetu at hava aðalorðaskifti um trygdarpolitisk mál. Endamálið er, at vit sjálvi taka størri ábyrgd og soleiðs eisini størri skyldur á økinum.
- **Uppskot til samtyktar um sáttmála um marknaseting á havleiðum millum Kongsríkið Danmark og Føroyar og Lýðveldið Ísland**
Ætlanin er so skjótt, sum Ísland er til reiðar, at gera ein formligan sáttmála millum Kongsríkið Danmark og Føroyar og Lýðveldið Ísland um marknaseting innan fyri 200 fjórðingar, og ein slíkur sáttmáli verður at leggja fyri Løgtingið til góðkenningar.
- **Frágreiðing løgmans um uttanríkismál**
Árliga frágreiðing løgmans um uttanríkismál verður nú tikin upp aftur. Frágreiðingin verður væntandi borin tingu á pálsmessu. Frágreiðingin hevur sum endamál at kunna Løgtingið um árliga virksemlu Føroya á uttanríkispolitiska økinum umframt at boða frá áleikandi átøkum í framtíðni.

Fíggjarmálaráðið

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um toll (Tolllógin)**

Arbeiðið við tollautomatisering heldur fram. Arbeitt verður at fáa góðsupplýsingar fult automatiseraðar frá flutningsfeløgum soleiðs, at tey, ið hava e-toll, fara at fáa pappirsleysar góðfráboðanir. Hildið verður, at smávegis broytingar skulu verða gjørdar í tolllóginum í sambandi við hetta.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um meirvirðisgjald**

Ein innanhýsarbeiðsbólkur í Fíggjarmálaráðnum saman við Toll- og Skattstovuni hevur endurskoðað avgjaldslógirnar við serligum atlitum at meirvirðisgjaldslóginum. Tá ið feløgini á arbeiðsmarknaðinum og í vinnulívinum hava ummælt tilmælini, sum arbeiðsbólkurin kemur við verður upprit lagt fyri landsstýrisflokkarnar, ið so mugu taka stóðu til, hvørji tilmæli skulu verða fylgd.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um landsskatt og kommunuskatt (Skattalógin)**
  1. Dagføra reglurnar um “armslongdarhandil” (transfer-pricing). Hesar reglur skulu tryggja, at handil millum feløg og fólk, ið eru knýtt hvørt at øðrum, verður til marknaðarprís.
  2. Nýggjar ásetingar um “tunna kapitalisering”, ið forðar fyri, at feløg verða ikki ovurfíggjað við útlenskum peningi, við tí fyri eyga at fáa hægri rentukostnað og lægri skattlig úrslit.
  3. Ætlanin er at endurskoða skattligu viðgerðina við víkjandi alivinnuni við atlitum at, um tað skal verða møguligt at draga ein stóran part av tí nógva framleiðslukostnaðinum frá beinanvegin í staðin fyri at gera hann virknan. Kappingarneytarnir í grannalondum stava undir slíkari skipan.
  4. Ætlanin er at broyta í ásetingini um afturbering (FAS). Hildið verður, at neyðugt verður við ávísium avmarkingum, so at afturberingin verður treytað av, at Føroyar fáa endaliga skattin.
- **Uppskot til lögtingslóg um tonsaskatt**

Ætlanin er at gera eina nýggja lóg, sum skal verða galdandi fyri reiðari, ið reka fólk- og góðflutning. Lógaruppskotið fer at loyva reiðarum at gera skattskyldugu inntøkuna á ein annan hátt enn eftir vanligu skattalóggávunum. Ætlanin er, at tey reiðari, ið koma undir lógina, skulu bara gjalda ein skatt, sum verður roknaður eftir tí tonsatali, tey skip, ið eru í reiðarinum, og sum kunnu koma undir reglurnar, verða roknað eftir.
- **Uppskot til lögtingslóg um skuldarumskipan**

Ætlanin er at gera eina nýggja lóg, har heimild verður at umskipa ella eftirgeva ávísu skuld, ið líkamligir persónar hava til landskassan. Lógaruppskotið er liðugt og er farið til politiska viðgerð í samgonguflokkunum.
- **Uppskot til lögtingslóg at krevja inn almenna skuld**

Ætlanin er at gera eina nýggja lóg, har mannagongdir hjá innkrevjingini hjá Toll- og Skattstovu Føroya í sambandi við útpanting verða dagfórdar, so at ásetingarnar verða tengdar at rættargangslóginum og framferðarháttinum hjá Fútarættinum.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

- **Uppskot til lögtingslóg um Búskapargrunn**
Tá ið síðsta samgonga sat, tók landsstýrismaðurin í fíggjarmálum stig til at kalla allar lögtingsflokkarnar inn til fundar, soleiðs at ein stór semja kundi fáast í tinginum um ein búskapargrunn, har ovurstóru oljuinntøkurnar frá einari væntandi oljuvinnu verða beindar í. Komiðvar ikki á mál, og tí verður hetta arbeiðið tikið upp aftur um stutta tíð
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um Føroya Realkreditstovn**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður frágreiðing Landsgrannskoðrans.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um Landbanka Føroya**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður frágreiðing Landsgrannskoðrans.

Løgmálaráðð

Mál, ið ætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um vápn**
Verandi vápnalóg verður endurskoðað tí hon er gomul og ikki í samsvari við føroyska samfelagið. Nevnd við umboðum frá Føroya Landfúta og Løgmálaráðnum fer at gera uppskot til nýggja vápnalóg.
- **Uppskot til lögtingslóg um fjølmiðlaábyrgd**
Arbeitt verður við at taka yvir fjølmiðlaábyrgdarøkið. Í hesum sambandi er uppskot til lögtingslóg um fjølmiðlaábyrgd gjørt, ið ætlanin er at seta í gildi samstundis, sum málsøkið kemur undir føroyskt málsræði.
- **Uppskot til lögtingslóg um grunnin ætlaður brekaðum (Happadráttar-grunnurin)**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður til frágreiðing Landsgrannskoðrans.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um fólkanøvn**
Ætlanin er at leggja fyri Lgtingið uppskot til broyting í navnalógini, soleiðs at greiðar reglur verða ásettar viðvíkjandi uppkalling.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um viðgerðav persóns-upplýsingum**
Ætlanin við broytingini er at fáa greiðari reglur á økinum.
- **Uppskot til rikislógartilmæli um broyting í lóg um líkskoðan, líkuppsturð og vevnaðarflutning o.a.**
Endamálið við uppskotinum er at tryggja, at ein avgerðum at vera organdonorur verður vird. Ásett verður, at avvarðandi kunnu ikki seta seg ímóti eini organtransplantatiónum, um viðkomandi skrivliga hevur tikið stóðu til at lata gøgn síni við deyða, og at hetta ikki skal vera treytaðav samtykki frá teimum avvarðandi.
- **Frágreiðing til aðalorðaskiftis um familjurætt**
Í sambandi við at arbeiðið taka yvir persón-, familju- og arvarætt verður liðugt í heyst, er ætlanin at skipa fyri einum aðalorðaskifti um hetta øki.

Fiskimálaráð

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um vinnuligan fiskiskap**
Uppskot um fiskidagar fyri fiskiárið 2003/04 og tøkniliga at gjøgnumganga lógina.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um stuðul til fiskaflutning**
Lógin verður endurskoðað og úrslitið verður lagt fyri Løgtingið
- **Uppskot um lögtingslóg um tilbúgvingslóg**
Uppskotið verður sett fram við atliti at frágreiðingini um Tilbúgvingsverkætlanina fyri Føroyar. Í løtuni er eingin føroysk tilbúgvingslóg ella bjargingarlóg.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um sjúkratrygd til fiskimenn**
Uppskotið er at dagføra skipanina og lúka burtur ivamál til tess at gera lógina greiðari at umsita. Miðað verður eftir at áseta sjúkratrygdina eftir sama leisti sum broyttu minstulønina.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um minstuløn og dagstudning**
Uppskotið er at dagføra skipanina og lúka burtur ivamál til tess at gera lógina greiðari at umsita. Miðað verður eftir at áseta mánaðarliga minstavinningin eftir sama leisti sum broyttu minstulønina.
- **Uppskot til lögtingslóg um at taka av skipanina við telefonstuði til langfarasjómenn**
Uppskotið miðar eftir at taka av telefonstuðlin sum lið í sparingum á figgjarlógini.
- **Uppskot til lögtingslóg um nýggja kavarlóggávu**
Uppskotið er at dagføra lóggávuna, sum er, við nýggjum lógaruppskoti.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um Forskotsgrunn fiskiflotans**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður til frágreiðing Landsgrannskoðarans.
- **Uppskot til samtyktar um tilbúgvingsverkætlan Føroyar**
Frágreiðing um tilbúgvingsverkætlan Føroya er liðug og verður lögð fyri Løgtingið til aðalorðaskifti. Saman við yvirtøkusamráðingunum um tilbúgvingsina á landi skal støða verða tikin til tilbúgvingslóg, tilbúgvingsumsiting og myndugleikaheimild.

Vinnumálaráð

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til løgtingslóg um Búnaðargrunn**
Lógaruppskotið hevur til endamáls at gera figgjarligu viðurskiftini hjá Jarðargrunninum greiðari og at fáa eina loysn á skuldarspurninginum hjá festunum.
- **Uppskot til løgtingslóg um landsjørð**
Lógaruppskotið hevur til endamáls at taka av Jarðarráðið soleiðs at landsstýrismaðurin hevur avgerðarrættin og ábyrgdina av umsitningini innan landbúnaðin.
- **Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðar-
eftirlønargrunn**
Lógaruppskotið hevur til endamáls at áseta, hvussu arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnurin skal verða skipaður samsvarandi landsfyrisingini og til játtanar- og eftirlitsmyndugleikum.
- **Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging
og arbeiðsávísing**
Lógaruppskotið hevur til endamáls at áseta, hvussu arbeiðsloysistryggingin skal verða skipaðsamsvarandi landsfyrisingini og til játtanar- og eftirlitsmyndugleikum.
- **Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um frítíðviðløn**
Lógaruppskotið hevur til endamáls at áseta, hvussu frítíðargrunnurin skal verða skipaður samsvarandi landsfyrisingini og til játtanar- og eftirlitsmyndugleikum.
- **Uppskot til løgtingslóg at gera tunnil millum Øravík og Hov**
Á løgtingsfiggjarlógini fyri 2003 eru avsettar 7 mió kr. til at gera tunnil millum Øravík og Hov. Verklagslóg verður lögð fyri Løgtingið so avtalur kunnu verða gjørdar, ið binda um fleiri figgjarár.
- **Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um trygging**
Lógaruppskotið hevur sum endamál, at tað skal verða frítt hjá øllum at reka tryggingarvirkssemi í Føroyum og at tekna tryggingar, har tað kann loysa seg best.
- **Uppskot til løgtingslóg um elektromagnetiskt órógv og sambæri**
Uppskotið til løgtingslógina skal loysa av galdandi lóggávu, sum er neyðug at dagføra, tað er serliga av tøkni menningini.
- **Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Vinnuframagrunn**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður til frágreiðing Landsgrannskoðarans.

Mentamálaráð

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um yrkisútbúgvingar**
Smávegis dagføringar verða gjørdar í lógini, m.a. um bygnaðin í ráðskipanini.
- **Uppskot til lögtingslóg um yrkisskeið**
Lógin fer at áseta ein karm um eftirútbúgvingar fyri arbeiðsmarknaðin, og tilskilar m.a., hvørjar útbúgvingar og skeiðtalan er um, hvørjar førleikar tey skulu geva, hvussu tey skulu verða fíggað og hvørjir bólkar á arbeiðsmarknaðinum, iðkoma undir skipanina.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um studentaskúlar o.a.**
Talan er um ávísar smávegis dagføringar, t.d. at hava samsvar millum upptøkukrøvini, ið eru ásett í lóg og kunngerð Eisini verður heimildin at seta lærarar í fast starv flutt frá Mentamálaráðnum til rektaran á einstaka studentaskúlanum.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um skeiðtil hægri fyrireikingarpróvtøku o.a.**
Talan er somuleiðs um smávegis dagføringar og at flyta heimildina at seta lærarar í fast starv til rektaran á einstaka HF-skeiðnum.
- **Uppskot til lögtingslóg um fornminni**
Endamálið við lógini er at nútímansgera fornminnaøkið og at gera tað møguligt at friða fornminni (skipsvrak) á havbotninum við Føroyar.
- **Uppskot til lögtingslóg um Mentanargrunn Landsins**
Tørvur er at skipa grunnin soleiðs, at hann lýkur krøv til almennar grunnar o.a. Eisini verður grunnurin betur skipaður og fær heimild at stuða films- og videogerð
- **Uppskot til lögtingslóg um kringvarp o.a.**
Kringvarpslógin verður endurskoðað við atliti at, at almennu tænarstovnum (public service) verða nágreiniligari útgreinað og møguliga bygnaðartilgjørd so, at kringvarpstovnarir fáa egna nevnd. Eisini er ætlanin, at eitt kringvarpsgjald skal koma í staðin fyri útvarps- og sjónvarpsgjaldið
- **Uppskot til lögtingslóg um granskingardepil fyri økismenning**
Verkætlanin fyri økismenningargransking verður skipað við lóg.
- **Uppskot til lögtingslóg um sernámsfrøð**
Uppskot til lóg um sernámsfrøð fer í høvuðsheitum at byggja á tilmæliðum sernámsfrøð, sum var til aðalorðaskiftis í tinginum í vár. Talan verður um at umskipa og nýskipa alt økið
- **Uppskot til lögtingslóg um stuðul til list og mentanarligt virksemi**
Endamálið við lógaruppskotinum er, at stuðulin skal verða skipaður við lóg. Uppskot til lóg um stuðul til ítróttanlegg.
- **Uppskot til lögtingslóg at útbúgva lærarar og pedagogar**
Endamálið er at nútímansgera lærara- og pedagogútbúgvingina, og at lærarar og pedagogar fáa B.A.-heitið eftir lokið prógv.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

- **Uppskot til lögtingslóg um Mentanarráð**
Viðlógini verður stovnað Mentanarráð ið skal ráðgeva landsstýrismanninum í mentanar- og listasurningum við yvirskipað mentanarpolitikkinum og at koma við tilmælum um mentanarpolitisk átøk.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um Granskingargrunn**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður til frágreiðing Landsgrannskoðrans.
- **Uppskot til lögtingslóg um Bókamiðsølu**
Ætlanin við hesi lóg er at fáa greiðar heimildarreglur á økinum. Víst verður til frágreiðing Landsgrannskoðrans.
- **Uppskot til verklagslóg at byggja Fiskivinnuskúla viðsjódepli í Vestmanna**
Hildið verður, at hølistrupulleikar fiskivinnuskúlans bara kunnu verða loystar við nýbygging. Tí er avgjørt at byggja ein nýggjan skúla, sum er bygdur til endamálið Skúlin er ætlaður til umleið 100 næmingar viðvanligum undirvísingar- og arbeiðshølum, starvsstovu, fyrilestrarstovu, serhøli og høli til skeiðvirksemi.
- **Uppskot til verklagslóg at byggja Skúladepil í Marknagili**
Lógin snýr seg um at byggja skúladepil við Marknagilsvegin. Hann skal loysa hølistørvin hjá Tekniska Skúla í Tórshavn, Føroya Handilsskúla og Føroya Studentaskúla og HF-skeið í Tórshavn. Ætlanin er at byggja í luteindum, so t.d. Tekniski Skúlin kann taka eina høll í nýtslu í senn.
- **Uppskot til verklagslóg at byggja aftur at Tekniska Skúla í Klaksvík**
Lógin snýr seg um at byggja aftur at Tekniska Skúlanum í Klaksvík við hølum, ið skulu hýsa HT- útbúgvingina. Álit, ið lýsir hølistørvin, var gjørt í apríl í 2002. Sambært álitinum, er tørvur á einum skúla, sum er 600 fermetrar og allur kostnaðurin á leið 11 milliónir.
- **Uppskot til verklagslóg at byggja Listaskúla**
Lógin snýr seg um at byggja Listaskúla í Sandoyinni.

Familju- og heilsumálaráð

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um skúlalæknaskipan**
Nýggj skúlalæknaskipan skal tryggja, at øll børn og ung í undirvísingarskyldigum aldri verða kannað hjá skúlalækna, og at fyrbyrgjandi heilsutiltøkini fyri børn og ung støðugt verða ment. Nýggja skúlalæknaskipan hevur við sær, at bara ein skúlalækni verður í Føroyum. Skúlalæknin skal fara í skúlnar um alt landið Hetta hevur við sær, at landið fær ein skúlalækna viðnógnum royndum og servitan á heilsuøkinum fyri børn og ung.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um kommunulæknaskipan**
Ætlanin er at gera ávísar tøkniligar lógarbroytingar viðvíkjandi Ráðnum fyri kommunulæknaskipanina. Eisini er ætlanin at staðfesta heimildina at skipa føroysku læknadømini í sjálvari lógini. Sum er, eru ongar ásetingar í lógini um hetta.
- **Uppskot til broyting í lögtingslóg um Sjúkrahúsverk Føroya**
Ætlanin er millum annað at seta á stovn kanningarnevnd, sum skal hava ábyrgdina av viðgerðni uttanlands, t.e. tilvísingini viðvíkjandi sjúklingum. Uppskotið kann hava við sær positivar figgarligar avleiðingar fyri landið
- **Uppskot til lögtingslóg um tubbak**
Sum liður í arbeiðnum at bøta um fólkaheilsuna hjá føroyingum, ætlar landsstýrismaðurin at gera nýggja tubbaksológ. Endamálið við tubbaksológini er at tálma tubbaksnýtsluna, gera krav til sölubúðir, at tær skulu hava serstakt loyvi at selja tubbaksvørur, seta tiltøk í verk, misrøkja sölubúðirnar söluloyvið gera fólkaheilsuna betri og seta forboð fyri at roykja á ávísam almennum stöðum.
- **Uppskot til lögtingslóg um Húsálansgrunnin og Íbúðagrundin**
Ætlanin er við lóg at leggja Húsálansgrunnin og Íbúðagrundin saman, samstundis sum grunnarnir verða endurskipaðir.
- **Uppskot til lögtingslóg um Bjálvingarstuðulslánsgrunnin**
Av lógartøkniligum orsökum er ætlanin at gera nýggja lóg um Bjálvingarstuðulslánsgrunnin. Hann er nú ásettur í lógini um Húsálansgrunnin. Gjærdar verða bara smávegis broytingar borið saman við lógargrundarlagið sum er.
- **Uppskot til lögtingslóg at skipa samansparing til sethúsabygging**
Ætlanin er at gera nýggja lóg um skipanina við samansparing til sethúsabygging. Henda skipan er ásett í lógini um Húsálansgrunnin. Gjærdar verða bara smávegis broytingar borið saman við lógargrundarlagið sum er.
- **Uppskot til lögtingslóg um øðvísi íbúðarbygging**
Ætlanin er at gera lóg, sum lagar til lutabústaðir og aðra bústaðarbygging samsvarandi álitinum um alternativa bústaðarbygging.
- **Uppskot til lögtingslóg um drøgg (doping)**
Afturímóti hinum Norðurlondum er eingin lóg um drøgg í Føroyar. Økið verður lagað til sambært apotekaralóggávuni. Spurningurin um drøgg í ítróttarsamanhangi hevur verið alsamt meiri frammi tey seinastu árin, bæði í Norðurlondum og í altjóðsammanhangi. Av fyrstantíðvóru tað einamest tey fremstu ítróttafólkini, sum nýttu drøgg, men so við og við eru alt fleiri ítróttafólk farin at nýta hesi evni.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á Ó LAVSØKU 2003

- **Uppskot til lögtingslóg at viðgera sálarsjúk**
Ætlanin er at leggja fyri Løgtingið nýtt uppskot til lóg, sum ásetur rættindi hjá sálarsjúkum í sambandi við viðgerð
- **Uppskot til lögtingslóg um ílegugransking**
Landsstýrismaðurin er farin at orða uppskot um ílegugransking. Eitt uppskot varð sent til ummælis fyri á leið einum ári síðan. Nógvar viðmerkingar komu, serliga frá fakkfólki til hetta uppskotið og verður uppskotið tí lagað til eftir hesum viðmerkingum.
- **Uppskot til broyting í "lovbekendtgørelse nr. 514 af 21. juli 1989 om den offentlige sygeforsikring," viðseinni broytingum**
Sum ein avleiðing av, at Trivnaðarmálaráðið varð býtt sundur í tvey ráðgaldandi frá 1. januar í 2003, er tað neyðugt at broyta "lovbekendtgørelse nr. 514 af 21. juli 1989 om den offentlige sygeforsikring," viðseinni broytingum. Sjúkrakassarnir liggja undir málsøkinum hjá Familju- og heilsumálaráðnum. Sambært galdandi lóg hevur Almanastovan nógvar eftirlitsuppgávur afurímóti sjúkrakassunum. Hildið verður, at tað er neyðugt at broyta lógina soleiðs, at eftirlitið er undir sama myndugleika sum sjúkrakassarnir. Samstundis er neyðugt fyrst at gera eina nýggja lóg á hesum øki, men trupult er at siga nakað um, nær hetta arbeiðið verður liðið.
- **Uppskot til broyting í lóg "om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v." viðseinni broytingum**
Familju- og heilsumálaráðið ætlar at gera ávís tiltøk at minka fosturtøkur. Í samgonguskjalinum frá 2002 er ásett: "Arbeitt verður fyri at avmarka talið av fosturtøkum. Neyðig ráðgeving, leiðbeining og hjálp eigur at verða veitt mammum/foreldrum í sambandi við barnsburð" Familju- og heilsumálaráðið ætlar at seta á stovn ein møðrahjálparstovn. Hann skal hava eftirlit við at ásetingarnar í lógini verða fylgdar, og skal eisini ráðgeva kvinnum, sum eru blivnar viðbarn.
- **Uppskot til broyting í "kongelig anordning hvorved lov om sygeplejersker sættes i kraft på Færøerne" viðseinni broytingum**
Familju- og heilsumálaráðið arbeiðir við einum uppskoti, sum varð lagt fyri Løgtingið 27. november í 2002. Landsstýrismaðurin tók uppskotið aftur. Í hesum sambandi fer ráðið undir samráðingar við donsku myndugleikarnar, sum geva sjúkrasystrum góðkenning.
- **Uppskot til broyting í "lov om et videnskabsetisk komitéssystem og behandling av biomedicinske forskningsprojekter"**
Uppskotið skal í høvuðsheitum tryggja, at limirnir í Vísindasiðemisnevnd Føroya kunnu sita í nevdini longur enn nú. Síta limirnir í nevdini bara stutta tíð er vandi fyri, at samhangurin í arbeiðnum verður skúgvaður til viks. Sum frá líður kann trupulleikin við at tað eru ikki nóg nógv serkøn at velja ímillum, eisini stinga seg upp. Hesi serkønu eru ein týðandi fyrirtreyt fyri, at nevndin kann røkja sínar skyldur á ein nøktandi hátt, tí granskingarætlanirnar eru ofta ógvuliga torgreiddar.
- **Uppskot til samtyktar um álit um alternativa bústaðarbygging**
Frágreiðingin um øðrvísi bústaðarbygging varð liðið í apríl mánaði og verður lögð fyri Løgtingið til aðalorðaskifti. Tá ið hetta aðalorðaskiftið hevur verið er ætlanin at leggja lógaruppskot fyri Løgtingið Lógaruppskotið byggir á niðurstøðurnar í álitinum.

Almannamálaráð

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um arbeiðskaðtryggingarlóg**
Lógaruppskot varð lagt fram í tingsetuni 2002/2003, men datt burtur, av tí at Trivnaðarnevndin náddi ikki at viðgera lógaruppskotið Uppskotið verður lagt fyrri Løgtingiðbeinanvegin í hesi tingsetu.
- **Uppskot til lögtingslóg um barnavernd**
Lógaruppskot um barnavernd verður lagt fyrri Løgtingiðbeinanvegin í hesi tingsetu.
- **Uppskot til lögtingslóg um eldraeki**
Ein arbeiðsbólkur við umboðum úr kommunufeløgnum og Landsstýrinum arbeiðir í lètuni viðat smíða eitt lógaruppskot eftir eldraálitinum.
- **Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg áseta og javna almanna-veitingar**
Ætlanin er at leggja fyrri Løgtingið í hesi tingsetu lógaruppskot um broyting í lögtingslóg at áseta og javna almanna-veitingar.
- **Uppskot til lögtingslóg um at seta úr gildi lögtingslóg um stuðul til upphaldspening**
Lógaruppskot varð lagt fram í tingsetuni 2002/2003; men landsstýrismaðurin tók tað aftur. Uppskotið verður lagt fyrri Løgtingiðbeinanvegin í hesi tingsetu.

Oljumálaráð

Mál, iðætlanin er at leggja fram í hesi tingsetu:

- **Uppskot til lögtingslóg um at verja havumhvørvið (havumhvørvislógin)**
Endamálið er at dagføra havumhvørvislógina samsvarandi broyttu fortreytunum, nú havumhvørvismál eru yvirtikin sum føroysk sermál viðgildi frá 1. mai í 2003. Ætlanin er at dagføra og laga heimildar- og uppgávubýtið til føroysk viðurskifti.
- **Uppskot til lögtingslóg um viðrøktur og frilendisrøkt**
Endamálið við lógini er at skapa karmar um skynsamari fyrisiting fyrri viðarlundir á almennari ogn og at vaxa lendi við viðrøktstri umframt at varðveita og røkja onnur frilendisøki. Lógaruppskotið miðar somuleiðs eftir at dagføra og gera fyrisitingina lógliga viðøkinum.
- **Uppskot til samtyktar um Kyoto ískoyttissáttmálan**
Kyotosáttmálin er ein ískoyttissáttmáli til Veðurlagssáttmálan frá 1992, sum Løgtingið samtykti í 1993. Kyotosáttmálin, sum áleggur londum at skerja sitt útlát við veðurlagsgassum, verður lagdur fyrri Løgtingið til stöðutakan.
- **Frágreiðing um orkumál verður lögð til aðalrøskifti**
Frágreiðingin verður grundarlag undir at orða ein heildarframtiðarorkupolitikk við atlitni at verandi og komandi týðningarmiklum orkukeldum fyrri føroyska samfelagið og fer eisini at viðgera umhvørvisspurningar í hesum samanhangi.